

CLASSICAL ARMENIAN BIBLE: THE ZOHRAB BIBLE

Edited by Dr H. Zohrabian

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ
ՄԱՏԵԱՆ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

THE BIBLE
OLD AND NEW TESTAMENTS

ԸՍՏ
ՃՇԳՐԻՑ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽՆԵԱՑ ՄԵՐՈՑ
'Ի ՀԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱԳՈՅՆ ԲՆԱԳՐԻՆ
'Ի ՀԱՅԿԱԿԱՆՍ ԲԱՐԲԱՌ՝

ACCORDING
TO THE ACCURATE TRANSLATION
OF OUR ANCESTORS
FROM THE MOST RELIABLE GREEK TEXT
INTO THE ARMENIAN LANGUAGE.

Նորոգապէս 'ի լոյս ընծայեալ
յընտրելագոյն գրչագիր գաղափարէ՝
Համեմատութեամբ այլևայլ օրինակաց,
Հանդերձ կարևոր ծանօթութեամբք բնաբանին:

Newly published from the best manuscript,
with a comparison of various exemplars,
with important annotations to the text.

Յաշխարհաբեր-բէնէ Կէառն
Հ. Յովհաննոս-Զօհրապետան Վարդապետի,
'ի մեաբան-բէնէ Մեծին Մխիթարայ
Բաբոն-նապետի և առաջին Աբբայի:

*On the basis of the work of
Rev. Doctor Fr. Hovhann Zohrabian,
of the Congregation of the Great Mechitar,
Pontif and first Abbot.*

Տպագրեալ Հրամանաւ Տ.Տ. Ստեփաննոսի Ագոնց
Աստուածապատիւ Արհեպիսկոպոսի,
և Առաջնորդի Ռւբսին՝ Սրբոյն Ղազարու:

Published by order of the Very Rev. Stepannos Agonts,
Honoured Venerable Bishop
and Prelate of the Congregation of St. Lazarus.

Revised edition edited by Tigran A. Aivazian (Erevan, 2016)

1805 'Ի ՎԵՆԷՏԻԿ. ՌԻՄԾԻ
'Ի Գործարանի Սրբոյն Ղազարու:

1805 VENICE
At the Press of St. Lazarus.

խուլթեան՝ զգործատասաներորդ և զճնգետասաններորդ աւուրսն Ադարայ: ²²Վասն զի յայսմ երեսուն աւուրս Հանգեան Հրեայքն 'ի թշնամեաց իւրեանց. և յամենան որ դարձաւ սուգ նոցա յուրախութիւն, այսինքն է Ադար. և 'ի ցաւոցն որ դարձաւ յուրախութիւն, կատարել զաւուրսն զայն աւուրս Հարսանեաց. ²³որպէս և գրեաց նոցա Մուրդքէ, ²⁴եթէ իրպէս Համան Ամադովթեանց Մակեդոնացի պատերազմ տայր ընդ նոսա, և իրպէս եւան նոցա թիւ Համարոյ և վիճակ կորուսանել զնոսա. ²⁵և կամ իրպէս եմուտ առ աքքայն և խնգրէր կախել զՄուրդքէ զփայտէն. և իրպէս ձեռն 'ի գործ արկեալ ածէր 'ի վերայ Հրեիցն զշարին: Եւ եկին մթերեցան լցան չարիք նորա. և կախեցան նա՛ւ և որդիք նորա զփայտէ: ²⁶Վասն այնորիկ կարգեցան աւուրքս այս պաճոց. վասն զի և ժամանակն իւրեանց բարբառովն ասի Պաճը, վասն բանից Հրովարտակիս այսորիկ. և որ ինչ միանդամ անց ընդ նոսա, և որ ինչ եղև նոցա, ²⁷Հաստատեաց կացոց: Եւ ընդունին զայս Հրեայքն յամեն իւրեանց, ուսուցանեին և որդւոց իւրեանց. և յիշ որ ինչ յաւելլոր 'ի նոսա. և ոչ զամինս այլափոխեն. ²⁸և աւուրքս այս յիշատակ լինին յազգս ազգս, 'ի քաղաքս և 'ի գաւառս, և աւուրքն այն պաճոց պատուեցին. և յիշատակ նոցա մի՛ պակասեցէ ազգէ մինչև յազգս: ²⁹Եւ գրեաց Եսթեր դուստր Ամինադաբայ, և Մուրդքէ այր Հրեայք. և Հաստատեցին զպաշտօնութիւն Հրովարտակիս այսորիկ: ³¹Եւ Մուրդքէ և Եսթեր՝ կացուցին իւրեանց առանձինս. և ուխտեցին իւրեանց ուխտ, և խորհուրդ կատարեցին: ³²Եւ Եսթեր երդամբ Հաստատեաց մինչև յափտեանս ժամանակաց. և գրեցաւ 'ի յիշատակս:

10 Եւ գրեաց թագաւորն յիշխանութեան իւրում ընդ ծով և ընդ ցամաք. ²զգործութիւնս իւր, և զքաջախերութիւն իւր. և զմեծութիւն և զփառս թագաւորութեան նորա. Ահաւասիկ գրեալ է 'ի գիրս յիշատակաց Պարսից և Մարաց: ³Եւ իբրև առնորդ Մուրդքէ զթագաւորութիւնս յԱրտաշես, և էր մեծ 'ի թագաւորութեանս իւրում. և փառաւորեալ և սիրեցեալ էր 'ի Հրեից անտի: Կատմէր գիրսն եղեայնս ամենայն ազգատոհմին իւրում: Կա՛ւ ասէ Մուրդքէ. ՅԱստուդէ եղև այս. ⁵վասն զի յիշեաց զտեսիլ երազոյն՝ զոր ետես վասն բանիցս այսոցիկ. զի ոչ զանց եղև 'ի նոցանէ բան մի: ⁶Փոքրիկ աղբերն որ եղև գետ մեծ. և էր լոյս և արև և ջուր յոյժ. Եսթեր է գետն, զոր ամուսնացաւ թագաւորն, և արար զնա տիկին: ⁷Եւ երկու վիշապքն՝ Էս և Համան. ⁸և ազգք որք ժողովեալ էին կորուսանել զանուն Հրեիցն՝ ⁹որ է Իսրայել: Եւ կարդացին առ Աստուած և կեցին. և ապրեցոյց Տէր զժողովուրդ իւր, և փրկեանց զմեզ Տէր յամենայն չարեաց մերոց. և արար Աստուած զնշանս և զարուեստս իւր մեծամեծս, որ ոչ եղև երբէք 'ի Հեթանոսա: ¹⁰Վասն այսորիկ արար վիճակս երկուս, զմին ժողովրդեան Աստուծոյ, և զմին ամենայն Հեթանոսաց: ¹¹Եւ եկին այս երկու վիճակքս 'ի ժամն և 'ի ժամանակս. և յաւուրս դատաստանի առաջի Աստուծոյ յամենայն Հեթանոսա: ¹²Եւ յիշեաց Աստուած զժողովուրդ իւր, և արդարացոյց զժառանգութիւն իւր: ¹³Եւ եղիցին նոցա աւուրքս այս յամենանս Ադարայ 'ի չորեքսուսան աւուր, և 'ի Հնգետասաններորդի նմին ամուր, ժողովուրդքն Հանդերձ ցնծութեամբ և ուրախութեամբ առաջի Աստուծոյ, ըստ ազգս յափտեանից 'ի ժողովրդեանս Իսրայելի:

11 Յամին չորրորդի թագաւորութեանս Փողոմեայ և Կղեոպատայ, եմոյծ Դովաթեոս քահանայ և Աւտացի, և Պողոմեոս որդի նորա, զազնուական գրեալ Հրովարտակն, զՓրուրեանն. որ անուանի Լիւսիմաքոս Պողոմեայ, այն որ յերուսաղէմ:

Ապարեցաւ՝ Եսթեր:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐՈՅՍ ՅՈՒՌԻԹԱՅ

Զգործ քաջութեանս Յուդիթայ որ սպանն զՀողեփեռնէս՝ զայն որ պաշարեալ էր գիւտիղում՝ որ է Սամարիա, առ

21 Ելլէ. Առնել տոն ուրա՛: 22 Ուսան Լուկնէ. Յուրախութիւն, այս ինչն է Լուար, կատա՛: 25 Ուսանէ. Ձեռնգործ արկեալ... լցան չարիք նոցա: 26 Ուսանէ. Վասն զի ժամանակն իւր... վասն բանիս Հրովարտակիս: 27 Ելլէ. Եւ այլ ինչ որ յաւելլոր 'ի նոսա, և զամինս ոչ այլափոխեն: 28 Ուսանէ. 'Ի յիշատակ լինին: 10.3 Ուսանէ. Ամենայն ազգին իւրում: 6 Ուսանէ. Փոքրիկ աղբերն: 13 Ուսանէ. 'Ի չորեքսուսան աւուրս, և զճնգետասաններորդի նմին ամուր: 11.1 Ա-

Նաբուքոդոնոսորա եղեալ՝ ասէ պատմութիւնս. և ցուցանէ զպաշարէն Հողեփեռնեայ զՀամրին յետ դարձի գերտն 'ի Բաբելոնէ: Գիտացեն ինչորոք զի չէ՛ Նաբուքոդոնոսորս այն նա՛ որ գերեաց զերուսաղէմ. զի ասէ Եսթերի 'ի Քրոնիկոնին, իբրև 'ի տուչութենէ զայս ինչ. ԶԿամբիսէն որ յետ Կիրոսի Պարսից՝ առ 'ի Հեբրայեցոց երկրորդ Նաբուքոդոնոսոր կոչել առ որով Հրեիցն պատմութիւն լինել ասէ. որ ստուգապէս կարծելի է գոյ այս: Իսկ եթէ զժամանակն Կամբիսէն Նաբուքոդոնոսորայ յոյժ ասէ. և զտաճարն իբր յինեալ մի՛ զարմասցիս. զի իբրս նախ և քան զգալն Զորաբաբելի. յաւուրս Յովակիմայ մեծ քահանայի, որւոյ Յեսուայ Յովսեփեկեանց, և յառաջ է քան զիրնս Եսթերայ:

ՅՈՒՌԻԹ Է ԳԻՐ-ՔՍ

1 Յամին երկուստասաներորդի թագաւորութեանս Նաբուքոդոնոսորայ որ թագաւորեաց Ասորեստանեայցն՝ 'ի Նինուէի մեծի քաղաքի. յաւուրս Արփաքսադայ որ թագաւորեացն Մարաց՝ յեկրատանացոց երկրին. շինեանց նա անդ քաղաք, և ան շուրջ զեկրատանացովն պարիսպս կոփածոյ քարանց, 'ի լայնութիւն կանգնոց երից, և յերկայնութիւն 'ի վեց կանգնոյ. և արար բարձրութիւն պարսպին եւթմաստուն կանգուն. ³և զաշտարակս նորա Հաստատեաց Հիմալք յայսկոյս և յայնկոյս դրանցն, կանգունս Հարիւր յերկայնութիւն, և զլայնութիւն նորա 'ի Հիմանէն Հաստատեաց վաթսուն կանգուն: ⁴Եւ արար զգրունս նորա անդրէս. և բարձրութիւն նորա կանգունք եւթմաստուն, և լայնութիւն նորա 'ի քառասուն կանգնոյ. յէս զօրութեանց զօրավարաց զօրաց նորա, և 'ի կարգս Հրամանի Հետևակնց նորա: ⁵Եւ արար պատերազմ յաւուրս յայնոսիկ Նաբուքոդոնոսոր արքայ ընդ արքային Արփաքսադայ 'ի դաշտին մեծի, որ է 'ի սահմանս Հռագաւայ: ⁶Եւ ժողովեցան գումարեցան առ նա բնակիչք լեռնակողմանս, և ամենայն որ բնակեալ էին զգետովն Եփրատայ, և զԴիկաթաւ, և զՀուրասա գետով և զդաշտն Արիովայ արքային Եղիմացոց. և ժողովեցան ազգք բազումք յոյժ պատերազմ տալ ընդ որդիսն Քիդովթայ: ⁷Եւ առաքեաց Նաբուքոդոնոսոր արքայ Ասորւոց առ բնակիչս Պարսից, և առ բնակիչսն արևմտեայց, զբնակիչսն Կիւլիկեցոց և զԴամասկոսի և զԼիբանանու, և զամենայն բնակիչսն որ բնակեալ էին դէմ յանդիման ծովեզերեայցն. ⁸և որք յազգէն Կարմեղացոց էն, և զԴադաւար, և զվեւրին Պալիւեա, և զմեծ դաշտն Յեզրայէլ. ⁹և զամենայն Համրին, և որ 'ի քաղաքս նորա էին. և յայնկոյս Յորդանան գետոյ մինչև յերուսաղէմ. և 'ի Բետանն, և 'ի Բեղլուս, և 'ի Կադէս. և 'ի գետոյն Եփրատացոց, և 'ի Տափրասա, և զԼիւանասէն. ¹⁰և զամենայն երկիրն Գերսեմ, մինչև 'ի գալ 'ի Մեմփա. և 'ի Տանեա, և զամենայն բնակիչս Եփրատացոց, մինչև 'ի սահմանս Եփրովայցոց: ¹¹Եւ ստահակեալ ապախտ արարին զբանսն Նաբուքոդոնոսորայ արքային Ասորեստանեայց, ամենայն բնակիչք երկրին. և ոչ Հաւանեցան ընդ նմն երթալ 'ի պատերազմ. քանզի ոչ երկեան 'ի նմանէ. և էին առաջի նոցա Հրեշտակք վատթարեալք և անարգեալք յոյժ: ¹²Եւ բարկացաւ Նաբուքոդոնոսոր 'ի վերայ երկրին յոյժ. և երդուաւ յիւր թագաւորութիւնս և յաթոնս իւր եթէ՛ Խնդրեցին էս, ասէ, վրէժ 'ի լերանց անտի, Կիւլիկեցոց, և Դամասկացոց, և Ասորւոց, սպառնէ զամենայնս արով իմով զբնակիչսն Մովաբու, և զորդիսն Ամոնայ. և զամենայն զՀրեաստան, և զամենայն Եփրատացիս, մինչև 'ի սահմանս երկուց ծովուցն: ¹³Եւ պատրաստեցաւ և ճակատեցաւ ամենայն զօրութեամբ իւրով 'ի վերայ Արփաքսադայ արքայի, յամի եթն և տասներեքդի. և զօրացաւ 'ի պատերազմին իւրում, և դարձոյց առ իւր զամենայն զօրութիւնս Արփաքսադայ, և զամենայն երկուսնս նոցա, և զամենայն

մանէ. Լուսիմաքոս: Ուսան. Պողոմեայ զորդի այն որ յերուսաղէմ:

Ուսանէ՛ ուսն Վերնագիր գրոյ՝ Յուդիթ է գիրքս այս. և ուսնակ մի լու՛ Յուդիթ: 1.1 Ուսանէ. 'Ի Նինուէի մեծ քաղաքի. և ուսանէ. 'ի Նինուէ 'ի քաղաքի մեծի: 2 Եփրատանաց. Ընդ զԵփրատանացովն պարիսպս: Ուսանէ՛ յաւելլու. Եթմաստուն կանգուն, և զաշտարակս յայնկոյս և յայնկոյս դրանցն: 4 Ելլէ. Զգործս նորա անդէս: 5 Ուսանէ. Որ 'ի սահմանս Հռագաւայ: 6 Ուսանէ. Եւ զՀիւրիպասայ գէ... ընդ որդիսն Թեղովթայ: 7 Ուսանէ. Դէմ յանդիման ծովեզերեայցն: 10 Ուսանէ. 'Ի գալ Մեմփայ: 11 Ելլէ. Հրեշտակք վատթարեալք:

զէնս և զկառս նոցա. ¹⁴ և տիրեաց 'ի վերայ քաղաքաց նորա: Եւ չոգաւ մինչև յեկեատանս, և կալաւ զաշտարակս նորա. և քանդէր և աւար Հարկանէր զՀրապարակս նորա. և զգարդ նորա դներ 'ի նախատինս նորուն: ¹⁵ Եւ առ նա զԱրիստարքոս 'ի սաՀմանս Հոագուայ: և սպան սատակեաց գնա սրով իրով: ¹⁶ Եւ Հրաձից անդրէն զգորս իւր որ եկեալ էին ընդ նմա յայլազեաց անտի բազմութիւն յոյժ: Եւ էր անդ յանՀոգութեան և յուրախութեան, ինքն և ամենայն զօրք իւր զաւուրս Հարիւր քանս:

2 Յամին ութ և տասներորդի, յաւուրն երկոտասներորդի 'ի ամսոյն առաջնոյ Հանդէս առնէր զօրաց իւրոց, և խորՀէր ընդ խոսաց զի ինչորեսցէ զվրժ յամենայն երկրէ, ² և կոչեաց նա զամենայն մեծամեծ իւր, և զկուսակալս իւր. ³ և ասէ ցնոսա զխորՀուրդս կամաց իւրոց. և կատարեաց զամենայն չարիս երկրին 'ի բերանոյ իւրմէ յա՛կանջս զօրացն: ⁴ Եւ նոցա պատասխանի տուեալ ասեն. Սատակեցի ամենայն մարդ դիմակացք թագաւորի, և որ ոչ Հնազանդեցի բանի Հրամանաց նորա: ⁵ Եւ եղև իբրև կատարեաց զխորՀուրդս զայս, կոչեաց Նաբոլքոդոնոսոր արքայ Ստորեստանեայց զՀողեփեոնէս զսպարապետ ամենայն զօրաց իւրոց և ասէ ցնա. Այսպէս ասէ արքայ մեծ տէր 'ի վերայ ամենայն երկրիս. աՀաւասիկ դու ելանիցես առաջի երեսաց իմոց, և ընտրեսցես առցես դու ընդ քեզ որք յապացեալ են 'ի զօրութիւնս իւրեանց, Հետևակս Հազարս Հարիւր քանս. և բազմութիւն յոյժ Հեծելոց բերս երկոտասան. և ելցես դու ընդ կողմն արևմտից. քանզի ապախտ արարին զբանիք Հրամանաց իմոց: Եւ պատուիրեսցես նոցա, զի պատրաստեսցեն զերկիրն և զժողովն. զի ելանեմ են բարկութեամբ իմով 'ի վերայ նոցա, և ծածկեմ զերեսս ամենայն երկրի, և առնեմ կոխան ոտից զօրութեամբ իմով և մատնեցից գնոսա 'ի յափշտակութիւն ամենայն զօրաց իմոց. և վիրատորք նոցա լցցես զձորս և զծործորս իւրեանց, և զետք խաղապցես յարեն նոցա. և ածից ես զգերութիւնս 'ի վերայ նոցա 'ի ծագաց երկրէ: Եւ դու ելանիցես պատիցես պաշարիցես ինձ զսաՀմանս նոցա. և ապա մատնիցես քեզ զանձիս իւրեանց. և պաՀիցես ինձ գնոսա յաւուր նեղութեան և կշտամբանաց նոցա: ⁶ Եւ ոչ անխայեսցէ ակն իմ 'ի վերայ այնոցիկ որ ապախտ արարին զիս տալ գնոսա 'ի մահ և յափշտակութիւնս յամենայն երկրի քում. զի կենդանի եմ են զօրութեամբ թագաւորութեամբ իմով. խօսեցայ և առնեմ զամենայն զկամ իմ. և դու մի՛ զանց առնիցես, և մի՛ զմիով բանիւ զոր ետու քեզ Հրամանս. այլ կատարելով կատարեսցես զամենայն որպէս և ասացի քեզ. և ոչ յերկարեսցես առնել զայդ: ⁷ Եւ էլ Հողոփեոն յերեսաց տեառն իւրոյ. և կոչեաց առ ինքն զամենայն իշխանս և զզօրազուլսս Աստուրոց, և ընտրէր 'ի նոցանէ և թուէր արս 'ի պատերազմ. որպէս և Հրամանս ետ նմա տէրն իւր բերս երկոտասան. և զՀեծելազօրս աղեղնաւորս՝ բերս երկոտասան. ⁸ և կարգէր կազմէր գնոսա ճակատեալս 'ի պատերազմ: Եւ առ նա ուղտս և գրաստս բազումս յոյժ, բառնալ զկահ և զկարասի, և խաշն և արծառս, և երամակս այծից 'ի դարմանս իւրեանց, որոց ոչ գոյր թիւ. ⁹ և տայր ամենայնի նոցա թոշակ 'ի ճանապարհ, ¹⁰ ոսկի և արծաթ 'ի տանէ թագաւորին բազում յոյժ: ¹¹ Եւ ինքն և ամենայն զօրքն ընդ նմա 'ի պատերազմ, զի պատրաստեսցէ թագաւորին ելանել ծածկել զերեսս ամենայն երկրին արևմտեայց զիսու կառք և երիվարք, և ընտիր ընտիր Հետևակք, և որ այլևս խառնեալ էին 'ի նոսա իբրև զբազմութիւն մարախոյ, և իբրև զաւազ երկրի. զի ոչ գոյր թիւ բազմութեան նոցա: ¹² Եւ գնացին նոքա 'ի Նիսուէ քաղաքէ՝ գնաց երկից աւուրց 'ի դաշտն Բեկեղիթայ, և բանակեցան նոքա մերձ առ լեւինս 'ի ձախակողմն վերին Կիլիկիայ. և

առ զամենայն զօրս իւր՝ զՀեծեալս և զՀետևակս, և զէնս և զկառս, և գնաց նա անտի 'ի լեռնակողմն. ¹³ և եՀար նա զՓուր, և զՂուր. քանդէր և աւար Հարկանէր զամենայն որդիսն Հոամանեայ և զԲամայեի, որ բնակեալ էին ընդ երեսս անապատին, ընդ Հարաւակողմն Բեդոնեայ: ¹⁴ Եւ անց ընդ եփրատ գետ, և շրջեցաւ նա ընդ Միջագետս, և եՀար վանեաց զամենայն քաղաքս բարձունս որ 'ի վերայ ձորոյն Նաբովրայ էին, մինչև 'ի սաՀմանս ծովուն. ¹⁵ և Հասանէր ուներ զսաՀմանս Կիլիկեցոց, և Հարկանէր սատակէր զամենայն դիմադարձս իւր: Եւ եկն մինչև 'ի սաՀմանս Յափեթայ 'ի Հարաւակողմն, որ է դեմ յանդիման Արաբիայ. ¹⁶ և արգելեալ փակեաց զամենայն որդիսն Մադիամոն, և Հրձիգ արար զամենայն յարկս և զխորանս նորա, և աւերէր քանդէր զամենայն գոմն խաշանց նոցա: ¹⁷ Եւ էջ նա 'ի դաշտն Դամասկոսի յաւուրս Տնձոց ցորենոյ, և Հրձիգ արար զամենայն զանդս և զազարակս նոցա, և զՀօտս և զանդեայնս նոցա արար յապականութիւն. և զքաղաքս նոցա աւար Հարկանէր, և զմանկունս նոցա ջարդէր. և Հարկանէր սատակէր զերիտասարդս նոցա 'ի բերան սրոյ: ¹⁸ Եւ անկաւ աՀ և երկեղ 'ի վերայ բնակեաց ծովեզերեայց՝ Տիւրոսի և Սիւրոսի, և 'ի վերայ բնակեացն Սիւրիայ, և Իւկինեայ. զամենայն բնակիչսն յեմանսու: Եւ որք բնակեալ էին յԱզովտոս, և յԱսկադոն երկեան յոյժ 'ի նմանէ:

3 Եւ առաքեցին առ նա՝ խօսել ընդ նմա բանիք խաղաղութեան, և ասեն. ² ԱՀաւասիկ մեք ծառայք Նաբոլքոդոնոսորայ եմք, և կացեալ եմք առաջի քո, արա՛ ընդ մեզ որպէս և Հաճոյ թուի քեզ: ³ Զի աՀա տունք մեր, և ամենայն դաշտոց ցորենոյ, և Հօտք և անդեայք և ամենայն գոմք խաշանց մերոց՝ առաջի աչաց քոց, արա՛ որպէս և բարի թուի քեզ. զի աՀա և քաղաքք մեր՝ և բնակիք նոցա ծառայք քո եմք, եկ մուտ 'ի սոսա, որպէս և բարի թուի քեզ: ⁴ Եւ եկին արք Հրեշտակք առ Հողափեոնէս, և պատմեցին նմա ըստ բանիցս ըստ այսոցիկ. ⁵ և էջ 'ի ծովեզրն ինքն և զօրք իւր, և պահապանս կացողանէր 'ի քաղաքք բարձունս: Եւ առ նա 'ի քաղաքաց անտի այն ընտիրս պատերազմակիցս իւր: ⁶ Եւ եկին ընդ առաջ նորա քաղաքն այնոցիկ՝ ⁷ Էրգոլք և պսակք՝ և ծածկայիք և թմբկք: ⁸ Եւ փորեաց նա զսաՀմանս նոցա. և 'ի բաց ընկեց զամենայն զանտառ նոցա: ⁹ Եւ եր Հրամանս տուեալ նմա սատակել զաստուածս երկրին. ¹⁰ զի միայն Նաբոլքոդոնոսորայ պաշտօն տարցին ամենայն ազգք և ազինք. կարդասցեն զնա Աստուած: ¹¹ Եւ եկն նա դեմ յանդիման եզրայելումեայ, որ մերձ էր առ բնակիչսն, որ է դեմ յանդիման սարոյն մեծի Հրեաստանի: ¹² Եւ բանակեցան նա 'ի մէջ Գայեայ և Բիշանու. և եղև անդ ամիս մի ժողովել ուժիկս և դարմանս զօրաց իւրոց:

4 Իբրև զայն լուան որդիքն Իւրայելի և բնակիչքն Հրեաստանի, զոր արար Հողոփեոնէս ընդ ազգս և ընդ Հեթանոսս, և զօրազուլիք արքային Ստորեստանեայց. և որպէս քանդեաց զամենայն մեՀեանս նոցա, և արար գնոսա յապականութիւն. ² և երկեան նոքա յոյժ յերեսաց նորա. և վանս երուսաղեմի՝ և տանն Աստուծոյ իւրեանց խռովեցան. զի ընդ այն ժամանակս էին դարձեալ 'ի գերութենէ անտի իւրեանց. և իբրև նորք էին ժողովեալք 'ի Հրեաստան. և զսեղանն Տեառն Աստուծոյ իւրեանց և զսպասն և զտոմնս 'ի պղծութենէ անտի դեռես էին սրբեայ: ³ Եւ առաքեցին նոքա յամենայն սաՀմանս Համրնի, և 'ի Կոնոբեթորոմն, և 'ի Բեդմայն, և յերեքով և 'ի Քուլքա, և 'ի Սովմայն, և 'ի Հովիտն Հադիմայ. ⁴ և Հասին կալան զամենայն գլուխս լեռանց բարձանց, և պարսպեցին

13 Ոճանի. Յամի Հագետաներորդի... և զկառս նորա: 15 Ոճանի. 'Ի սաՀմանս Հոագուայ: 2.4 Ոճանի. Դիմադարձք թագաւորի. և որ ոչ Հնազանդեցան բանի: 5 Ոճանի. ՉՀողեփեոնէս զսպարապետ: 'Ի Գիլո յայո՝ որպէս և 'ի Նախակարգեալն Լեռնայ Գրեթէ ըստ ամենայն Գրաւորաց մերոց այլ և այլ եղանակաւ Գրին յարուհ անուանի ինչ. որպէս՝ Հողոփեոնէս. և՝ Հողեփեոնէս. և՝ Հողափեոնէս, Հողոփեոն, և՝ Հողեփեոնէ: Սոյն պէտ և՝ Բետիղուայն, Բետիղուա. Բետուղա. և՝ Բետիղուդա. զոր ըստ ինքնանշեալ ցեղեացն Համեմարեցալ՝ օրինակն մերոմ: 7 'Ի լուսն. Աղեղնաւորս երկուտասան Հազար: Ոճո՝ ոճանի ունին 'ի քանքանի. բիւրս երկուս Հազարս: 11 Ոճանի. Ելանել ծածկել զամենայն երկրին: Լուսնանի. Չամենայն երեսս երկրին:

14 Լեյլ. 'Ի վերայ ձորոյն Նաբոլքուս: 18 Ոճանի. Բնակեաց Սիւրայ... յԱզովտոս և յԱսկաղոնի: 3.2 'Ի լուսն. Որպէս և Հաճոյ թուի առաջի քո: 3 Ոճանի. Առաջի աչաց քոց են... որպէս և բարւոյ թուի քեզ: Ոճո՝ Ուկան յաճելու Համար 4. 5. 6. 'Ինչոյն մերայինն ամենայն 'ի ներքոյ օրինի քո: Մեծ և ուր որպէ՛ զմեր ծառայել քո եմք: Եւ առ մեզ խաղաղաբար Տեք. և կատարեմ զԺառարկանքն մեր. որպէս Հաճոյալիցն էլեզ: Լուսնանի: 11 Ոճանի. Չամենայն զանտառս նոցա: 14 Ոճանի. եզրայելովեայ: 15 Ոճանի. 'Ի մէջ Գայեայ և Բաշանու: Ոճո՝ Ուկան. Բասանու: 4.2 Ոճանի. Եւ տանն Տեառն Աստուծոյ իւրեանց... նոքա էին ժողովեալ Հրեաստան: Լեյլ. Դեռ ևս էր սրբեայ: Ոճո՝ Ուկան. և սեղանս... և սպաքն և տունն 'ի պղ՝: 3 Ոճանի. Կոնոբեթորոմն... և յերեքով:

զգեօղս որ էին 'ի նոսա. և կազմեցին և եղին անդ զդարմանս 'ի գործ պատերազմի. զի ընդ այն ժամանակս էին Հնձեալ զանդս նոցա: 'Եւ գրեաց Յովակիմ քաւանայ մեծ՝ որ էր յաւուրսն յայնոսիկ յերուսաղէմ, բնակաց Բառիկորայ, և Բետոմեսթեայ, որ է ընդդէմ եզրոմէլայ, ընդդէմ դաշտին՝ որ է մերձ առ Դովթայիմ: 'Եւ ասէ. Եւ լէք կալէք զանցս լեռնային կողմանն: Ջի ընդ այն էին մուտք 'ի Հրեաստան. և եր դիւրին նոցա արգելուլ զնոսա, քանզի նեղ էին անցք կրճից՝ զոր կարէին պահել արք երկու: 'Եւ արարին որդիքն Իսրայելի՝ որպէս և Հրամայեաց նոցա Յովակիմ քաւանայ մեծ, և ծերակոյտք ժողովրդեանն Իսրայելի որ նստէին յերուսաղէմ: 'Եւ կարդացին առ Տէր ամենայն այր Իսրայելի յամենայն սրտէ իւրեանց. և խոնարհեցուցին զանձիսն իւրեանց ինքեանք և կանայք իւրեանց. 'Եւ ամենայն պանդուխտք և վարձկանք Հանդերձ անասնօք իւրեանց պաշարեցան, և արծաթագին ծառայք նոցա արկին քնորձ զմիջովք իւրեանց: 'Եւ ամենայն այր Իսրայելի կանամբք և մանկամբք իւրեանց որ բնակեալ էին յերուսաղէմ, 'ի գոհն իջեալ առաջի տաճարին Տեառն աղաչէին, և արկին մոխիր զգլխովք իւրեանց, և թօթափէին զգործսն առաջի Տեառն, և զարբոյթեան սեղանօքն քնորձ արկանէին. և կարդացին նոքա առ Աստուած Իսրայելի 'ի միասին յամենայն սրտէ, զի մի՛ մատնեցէ 'ի յափշտակութիւն զողայս նոցա յաւար, և զկանայս նոցա յաւար, և զքաղաքս ժառանգութեանն նոցա յապականութիւն, և զսրբութիւնն 'ի պղծութիւն և 'ի նախատիւն և յայսն Հեթանոսաց: Եւ լուսա Տէր ձայնի նոցա, և ետես զնեղութիւնն նոցա. և իր ժողովուրդն 'ի պահն բազումն ընդ ամենայն Հրեաստան և յերուսաղէմ առաջի սրբութեանցն Տեառն ամենակալի: 'Եւ Յովակիմ քաւանայ մեծ՝ և ամենեքեան որ կային առաջի Տեառն՝ քաւանայք և պաշտօնեայքն Տեառն քնորձ զգեցեալ էին, և մատուցանէին զողջակէզս Հանապազորդս և զաղօթս, և զկանաւ յօժարութեանն, և զպատարագս ժողովրդեանն: 'Եւ եր մոխիրն 'ի վերայ վարչամակաց նոցա որ կայր 'ի վերայ գլխոց նոցա. և գոչէին առ Տէր յամենայն սրտէ իւրեանց, յայցելովին և 'ի բարին առնել տանն Իսրայելի:

5 Եւ պատմեցին Հողովեռնեայ զօրագլխի զօրացն Ասուր, թէ՛ որդիքն Իսրայելի պատրաստեցան 'ի պատերազմ: Եւ զանցս լեռնային կողմանցն փակեցին, և պարսպեցին զամենայն գլուխս լեռանց բարձանց, և թաքուցին 'ի դաշտս որոգայթս: 'Եւ բարկացաւ յոյժ Հողովեռնէս բարկութեամբ մեծաւ. և կոչեաց նա զամենայն իշխանսն Մովաբայ, և զզօրագլուխսն Ամոֆայ, և զամենայն նախարարս ծովեգերեայս: 'Եւ ասէ ցնոսա. Պատմեցէք դուք ինձ որդիք Քանանու, ո՞վ էն ժողովուրդս այս որ նստին 'ի լեռնակողմանս. և զի՞նչ քաղաքք են յորում բնակեալ են սոքա՝ և կամ բազմութիւն զօրաց նոցա. և ի՞նչ է ոյժ նոցա և կամ զօրութիւն. կամ ո՞վ է թագաւոր նոցա և առաջնորդ զօրաց նոցա: 'Եւ ընդէր թիւրեցին զմիտս իւրեանց, զի մի՛ եկեացեն ընդ առաջ իմ. այլ Հպարտացան քան զամենայն բնակիչս արևմտեայցս: 'Եւ ասէ ցնա Աբիովր առաջնորդ ամենայն որդւոցն Ամոնայ. Լուիցէ տէր բանից ծառայի քոյ, և պատմեցից քեզ զճշմարիտն վասն ժողովրդեանդ որ բնակեալ են 'ի լեռնակողմանդ յայդմ որ մերձ առ քեզ է. և ոչ ինչ ելանէ ստովութիւն 'ի բերանդ ծառայի քոյ: 'Ժողովուրդս այս են յազգէ՛ Քաղդեացւոց. 'Եւ պանդխտեցան զառաջինս 'ի Միջագետս. զի ոչ կամեցան պաշտել զդիս Հարց իւրեանց յերկրին Քաղդեացւոց. 'Եւ ելին նոքա 'ի Հայրենի երկրէն իւրեանց. և երկիր պագին Աստուծոյ երկնաւորի զոր ճշմարտեալ ծանեան: Եւ եկեալ գնացին նոքա 'ի Միջագետս և պանդխտեցան անդ աւուրս բազումն. և ասէ ցնոսա Աստուածս նոցա՝ ելանել նոցա 'ի պանդխտութեանն և գալ յերկիրս Քանանու. և բնակեցին անդ, և մեծացան ոսկով և արծաթով՝ և անասնով բազմով: 'Եւ իջին նոքա յեգիպտոս, քանզի եղև սով յերկ-

րին Քանանացւոց, և պանդխտեցան անդ մինչև մասն, և եղև անդ բազում յոյժ. և ոչ էր թիւ ազգի նոցա: 'Եւ յարեաւ 'ի վերայ նոցա արքայն Եգիպտացւոց յարչարել զնոսա ցաւովք, և աղիւսովք, և արկին գնոսա 'ի ծառայութիւն: 'Եւ կարդացին նոքա առ Աստուած իւրեանց, և եհար նա զերկիրն Եգիպտացւոց Հարուածովք անբժշկութեան. և Հայածեցին Հանսն գնոսա Եգիպտացիքն յերեսաց իւրեանց. 'Եւ ցամաքեցոյց Աստուած զծովս Կարմիր առաջի նոցա, 'Եւ ամ գնոսա 'ի ճանապարհս Սինայ, և 'ի Կադեսբարնեայ. և Հանսն զամենայն բնակիչս անապատին. 'Եւ բնակեցուցին յերկրին ԱմովրՀացւոց. և զամենայն զԵսթովնացիս սատակեցին զօրութեամբ իւրեանց: Եւ անցին նոքա ընդ Յորդանան, և ժառանգեցին զամենայն երկիրն. 'Եւ մերժեցին Հանսն յերեսաց իւրեանց զՔանանացիս, և զՓերեզացիս, և զՅեբուսացիս, և զՍիւբեմ, և զամենայն Կեդեմացիս, և բնակեցին յերկրին աւուրս բազումս: 'Եւ մինչ ոչ մեղանչէին առաջի Աստուծոյ իւրեանց՝ էր ընդ նոսա ամենայն բարոյթիւն. զի Աստուած որ ատեայ զանիրաւութիւն՝ էր ընդ նոսա: 'Եւ յորժամ 'ի բաց մերժեցին յիւրեանց զճանապարհս ուխտին Աստուծոյ, սատակեցան 'ի պատերազմունս բազումս յոյժ. և գերեցան յերկիր օտար որ ոչ իւրեանց էր. և տաճարն Աստուծոյ իւրեանց եղև 'ի կործանումն. և քաղաքք նոցա մատնեցան 'ի ձեռս թշնամեաց նոցա: 'Եւ այժմ դարձան առ Տէր Աստուած իւրեանց՝ և ժողովեցան 'ի գերութեան իւրեանց ուր էին ցրուեալք, և կայան զքաղաքս գերուսաղէմ ուր էր սրբութիւնն. և բնակեցին 'ի լեռնակողմանն, զի էր աւերակ: 'Եւ արդ այժմ տէր, եթէ անգիտութիւն ինչ լինի 'ի ժողովրդեան նոցա, և մեղանչիցեն Աստուծոյ իւրեանց, անկալեալ սպասեցուք այսմիկ, զի այս է նոցա զայթազողութիւն. և ապա գումարեսցուք 'ի վերայ նոցա, և տացուք 'ի վերայ նոցա պատերազմ: 'Ապա թէ չիցէ ինչ նոցա անիրաւութիւն առ Աստուածս իւրեանց՝ զանց արասցուք առ նոքօք տէր. գուցէ պաշտպանիցէ նոցա Տէր Աստուածս իւրեանց, և լինիցիմք մեք յամօթ նախատանաց ամենայն երկրի: 'Եւ եղև իբրև դադարեաց Աբիովր 'ի խօսելոյ զբանս զայս, տրտնջեաց ամենայն բանալն որ շուրջ զխորանան: 'Եւ ասեն իշխանքս ցՀողովեռն, և որ բնակիցքն էին ծովեգերեայս և Մովաբացւոց, զի պատուհասեցէ զԱբիովր. Ջի ոչինչ երկնչիմք մեք յորդուցն Իսրայելի. ժողովուրդ որ ոչ ունի կար ինչ զօրութեան պատերազմի: 'Արդ ելցուք մեք, և լիցին նոքա կերակուր ամենայն զօրաց քոց տէր Հողովեռն:

6 Եւ յորժամ դադարեցին 'ի խօսելոյ իւրեանց, որ շուրջ էին զխորանան իւրեանց. և ասէ Հողովեռնէս զօրագլուխ զօրացն Ասուր՝ ցԱբիովր, առաջի ամենայն զօրացն այլազգեաց. Ո՞վ էն դու Աբիովր, որ դիմակաց ես ժողովրդեանն այլազգեաց ամենեցուն՝ և առ որդիս Մովաբայ, և որ վարձկանքս են յեփրեմայ. 'Զի մարգարեացար մեզ որպէս և օրս այս, և ասեն եթէ մի՛ տացուք պատերազմ ընդ որդիսն Իսրայելի. զի Աստուածս նոցա պաշտպանէ նոցա. և ո՞վ է Աստուած բաց 'ի նաբուքոդոնոսորայ: Նա առաքէ զզօրութիւն իւր, և սատակէ գնոսա յերկրէ. և ոչ փրկէ գնոսա Աստուածս նոցա: 'Այլ մեք ծառայք նորա վանեմք գնոսա իբրև զայր մի. և ոչ կարասցեն կալ ընդդէմ Հեծեալզօր երկվարաց մերոց, և ջնջեսցո՞ւք գնոսա նոքօք. և զերկին նոցա արբուցանելք յարենէ նոցա. և դաշաք նոցա լցցին դիակամբք նոցա. և ոչ ևս կարասցեն կալ առաջի մեր, այլ կորնչելով կորնչիցին. 'Եւ արքայ նաբուքոդոնոսոր տէր ամենայն երկրի. քանզի ասաց և ոչ ընդունայնացան բանք բերանոյ նորա: 'Այլ դու Աբիովր վարձկան Ամոնայ՝ և խօսեցար զբանս զայս յանիրաւութեանք ջում: Եւ ոչ ևս յաւելցեն տեսանել զերեսս իմ յօրէս յայսմանէ մինչև ինդրեցից վրէժ յազգէն որ յեգիպտոսէն ելին. և ապա անցցէ սուր զօրաց իմոց ընդ կողս քո. 'Եւ կործանեսցիս ընդ վիրաւորս բազումս յորժամ դարձայց: Այլ այժմ դարձուցեն զքեզ ծա-

6 Ոճանձ. Ջի էին նեղք անցք: 8 Ոճանձ. Եւ կարդային առ Տէր: 9 Ոճանձ. Եւ վարձկանք իւրեանց: 10 Ոճանձ. 'Ի գոհն իջեալ առաջի Տեառն... և թօթափեցին զգործս: Ուկան. Ջողայս նոցա և զկանայս նոցա յաւար: 16 Ոճանձ. Եւ ամենեքեան որ կացին առաջի: 5.1 Ոճանձ. 'Ի դաշտ որո՞: Ուկան. 'ի դաշտի: 3 Ոճանձ. Բնակեալ են նոքա... և կամ ո՞վ է թա՞: 5 Ուկան. 'Ի կողմանդ յայդմ: 8 Ուկան. Եւ անասնով բազմաւ:

13 Բազում. 'Ի ճանապարհ Սինայ 'ի Կադեսբարնեայ: 14 Ուկան. Եւ ժառանգեցին նոքա զամենայն եր: 22 Ոճանձ. Որ ոչ էր իւրեանց: 26 Ոճանձ. Որ շուրջ էին զխորան: 27 Ոճանձ. Ոչ ունին ինչ կարի զօրութիւն 'ի պատերազմի: 28 Ոճանձ. Եւ լինիցին նոքա... զօրաց մերոց: 6.1 Ոճանձ. Եւ յորժամ դադարեցին 'ի խոսելոյ իւրեանց. որ էին շուրջ զխորան: 2 Ոճանձ. Եւ սատակէ գնոսա յերեսաց երկրէ: 3 Ոճանձ. Եւ ոչ ևս կարիցեն կալ... այլ կորնչելով կորիցեն: 5 Լլլ. Որ խօսեցար զբանս... սուր զօրացս իմոց:

ուպք իմ՝ ի լեռնակողմն՝ և պաշնեցեն գրեզ յանցս քաղաքի միոյ որ յանցս ճանապարհացն է, և մի՛ կորնչիցիս մինչև սատակեցիս նորք ճանդերձ. և եթէ յուսաս սրտիւ ջուլ եթէ ոչ մատնին՝ յայդ ինչ մի՛ վատնէ լինիցիս. զի խօսեցայ և ոչ անցանէ բան մի՛ ի բանից իմոց: ⁷Եւ ետ Հրաման Հոգովեռնէս ծառայից իւրոց որ կային առաջի նորա, կապել զվերիով, և տանել զնա ի Բետիողա, և մատնել զնա ի ձեռս որդւոցն Իսրայելի: ⁸Եւ կալան զնա ծառայք նորա, և ածին զնա արտաքոյ բանակին ի դաշտ անդր, և գնացին նոքա ի դաշտ անտի, և եկին ի լեռնակողմն աղբերցն ի ներքոյ Բետիողայ, որ է Համրին: Եւ իբրեւ տեսին զնոսա արք քաղաքին ի վերայ գլխոյ լերինն, առին նոքա զգէսս իւրեանց և յարձակեցան ի վերայ նոցա ի գլուխ լերինն. և ամենայն այր պարսաւոր կալան զէնս նոցա և քարածիգ արարին ի վերայ նոցա: ⁹Եւ մտին նոքա ընդ լեռնոտամբն, և կապեցին զվերիով, և ընկեցին զնա առ լեռնոտինն. և նոքա գնացին դարձան ան տերն իւրեանց: ¹⁰Եւ իջին որդիքն Իսրայելի ի քաղաքէ անտի և Հասին ի վերայ նորա և լուծին զնա, և տարան ի Բետողա. և կացողցին զնա ընդ իշխանս քաղաքին իւրեանց ¹¹որք էին յատուրն յայնտիս Ոգիս որդի Միքայ յազգէ Հմառնի, և Քարմի որդի Ենթիէի: ¹²Եւ ժողովեցին զամենայն զծերս քաղաքին և զամենայն երիտասարդս, և զամենայն կանայս յեկեղեցին. և կոչեցին զվերիով ի մէջ ամենայն ժողովրդեանն. և Հարցանէր զնա Ոգիս, եթէ Վասն էր եղև ընդ թեզ այդ անցք: Եւ նա տայր պատասխանի, և պատմէր զբանս խորհրդոյն Հոգովեռնեայ. և զամենայն բանն զոր խօսեցաւ ինքն ի մէջ իշխանացն որդւոցն Ասուր: ¹³Յոր ինչ միանգամ մեծաբանեալ խօսեցաւ Հոգովեռնէս վասն տանն Իսրայելի: ¹⁴Եւ ի գոհն իջեալ ամենայն ժողովուրդն երկրին երկիր պազանէին Աստուծոյ, աղաղակէին և աւելին: ¹⁵Տէր Աստուած երկնից՝ տես զամբարտաւանութիւնս նոցա, և ողորմեաց խոնարհութեան ազգիս մերում, և նայեաց ի սրբութիւն թո Տէր յատուրս յայմիկ: ¹⁶Եւ աղաչեցին: Եւ միսթարեցին զվերիով, և գովեցին յոյժ զնա: ¹⁷Եւ առ զնա Ոգիս յեկեղեցոյ անտի և տարան ի տուն իւր: ¹⁸Եւ արար նմա կոչունս ծերոցն և քաշանայիցն: Եւ կարդացին զգիրքն զայն ամենայն առ Տէր Աստուած Իսրայելի:

⁷ Եւ ի վաղիւ անդր պատուիրեաց Հոգովեռն զօրաց իւրոց, և ժողովեցան որ եկեալն էին նմա յօգնականութիւն, չուէլ զնալ ի Բետիողա, և ի վերայ ելից լեռնակողմանն, և Հասանել տալ պատերազմ ընդ որդիսն Իսրայելի: ²Եւ կազմեցան պատրաստեցան զնացին յատուրն յայնմիկ, ամենայն այր պատերազմի, և ամենայն Էտեռակազօր պատերազմողացն Հարիւր եկնանստուն Հազար, և Հեծեղազօրքն վառեալք երկուտասան Հազար. թող զայլ ռամիկն ամենայն, և զկահ և զկարասի բազում սաստիկ յոյժ: ³Եւ բանակեցան նոքա ի Հովիտն որ մերձ էր ի Բետիողա ի վերայ աղբերն. և Հանին զառաջս բանակացն ընդ Հարաակողմն ի լայնութիւն մինչև ի Դովթայիմ, մինչև ի Բեթլեմ. և յերկայնութիւն ի Բետիողա մինչև ի Կիամ, որ է ընդդէմ Յեզրայելովայ, այն ինքն է Յեզրայէլ: ⁴Եւ որդիքն Իսրայելի իբրեւ տեսին զայնչափ բազմութիւնն խռովեցան յոյժ, և ասեն այր ցրնկեր իւր. Այժմ լիզունս նոքա զամենայն երեսս երկրի, և ոչ լերինք բարձունք, և ոչ ձորք և բլուրք կարասցեն կալ առաջի զօրութեան դոցա: ⁵Եւ առին որդիքն Իսրայելի այր իւրաքանչիւր զգէն իւր, և լուցանէին ջահն ի վերայ աշտարակացն քաղաքին, և կային պաշէին զամենայն գիշերն զայն: ⁶Եւ յատուրն երկրորդի եւ Հոգովեռնէս զամենայն զհեծեղազօրն դէմ յանդիման որդւոցն Իսրայելի որ էին ի Բետիողա, և Հաս նա ի վերայ ելից քաղաքին նոցա, և զաղբերս ջրոցն քննեաց, և աճապարէր պաշարել զնոսա. և Հարկանէր ի վերայ նոցա բանակս բանակս յարանց պատերազմողաց. և ինքն չուէր զնայր անդրէն ի բանակն իւր: ⁸Եւ մատենա առ նա ամենայն որդիքն Ամոնայ, և ամենայն ժողովք և առաջ-

նորդք որդւոցն Մովաբու, և զօրագլուպք ծովեզերեայցն և ասեն. ⁹Լուիցէ բանից ծառայից իւրոց Տէր մեր, զի մի՛ լիցին Հարուածք զօրաց քոց. զի ժողովուրդ որդւոցն Իսրայելի ոչ են յուսացեալ ի նիզակս իւրեանց, և ոչ ի գէնս, այլ ի վերայ լեռանց բարձանց իւրեանց յորում բնակեալ են ի նոսա. ոչ իսկ Հնար է Հասանել ի նոսա: Եւ արդ Տէր մի՛ տար դու ընդ նոսա մարտ պատերազմի՝ որպէս և լինի պատերազմ. և ոչ անկցի մի այր ի զօրաց քոց. այլ Հանդարտեալ և մնա դու ի բանակիս քում, և ապրեցուցես դու զգօրս քո. այլ կայցին ծառայք քո զաղբերս ջրոցն որ ելանէ ի լեռնոտանէ անտի. քանզի անտի ընկան ամենայն բնակիչք քաղաքիդ. և սատակին նոքա ի ծարաւոյ, և ապա ինքեանք իսկ մատնեցեն զքաղաքն ի ձեռս քո. և ամենայն զօրավարք մերովք ելանելք ի վերայ լեռանց բարձանց որ մերձատրքս իցեն, և բանակեցուցէ ի վերայ նոցա իբրեւ զայր մի. քանզի սպառեցին նոքա ի սովոյ և ծարաւոյ, ինքեանք և կանայք իւրեանց և որդիք իւրեանց մինչև՝ եկեալ իցէ ի վերայ նոցա սուր. տապաստ անկցին ի Հրապարակս քաղաքին իւրեանց, և Հատուցես նոցա զՀատուցումն չարութեանս նոցա. փոխանակ զի ի կոհի կացին և ոչ Հնազանդեցան թեզ խաղաղութեամբ: ¹⁰Եւ Հաճոյ թուեցաւ խորհուրդն Հոգովեռնեայ և ամենայն ծառայից նորա, և Հրաման ետ առնել որպէս և խօսեցան: Եւ գնաց բանակ որդւոցն Ամոնայ, և ընդ նոսա Հազարք Հինգ յորդուցն Ասուր, և բանակեցան նոքա ի ձոր Հովիտն, և Հասին կալանս նոքա զաղբերս ջրոցն զորդւոցն Իսրայելի: Եւ եկին որդիքն նսաւայ, և որդիքն Ամոնայ, և բանակեցան ընդ կողմն լերինն ընդդէմ Դովթայիմայ. և առաքեցին ի նոցանէն ի Հարաակողմն կոյս և ընդ Հիւաւի ընդդէմ Եզրեիդայ որ է մերձ ընդ Քուշ, որ է ի վերայ ձորոյն Քուսիւրայ: Եւ այլ զօրք Ասորեստանեայցն բանակեցան ի դաշտին և ծածկեցին զամենայն երեսս երկրին: Եւ այլ ռամիկքն կահիւ և կարասով և խորանօք Հանդերձ բանակեցան անդէն բազում մեծութեամբ: Եւ որդիքն Իսրայելի գոչեցին առ Տէր Աստուած իւրեանց, զի զահի Հարեալ սպառեալ էին ոգիք նոցա. քանզի պատեալ պաշարեալ էր զնոսա թշնամեաց նոցա. և ոչ ինչ էր Հնար նոցա ելանել ի միջոյ նոցա, և կացին պաշարեցին զնոսա զօրքն Ասուրայ զիսու կառօք և երկվարք իւրեանց զատուր երեսուն և չորս: ¹¹Եւ լքան պարտասեցան ամենայն բնակիչք Բետիողայ. և ամենայն ամանք նոցա սպառեալ էին ի ջրոյ, և գոգք սպառեալ թափեալ էին. և ոչ գոյր ընկելի միում աւուր, և զոր ընկէին չափով և կշտով ընկէին: ¹²Եւ ի վարանի և ի տարակուսի կային կանայք և մանկունք նոցա. և երիտասարդք նոցա լքեալ էին ի ծարաւոյ, և գլորեալք կային ընդ Հրապարակս քաղաքին, և ընդ անցս դրանցն. և ոչ ռատեք էր նոցա միսթարութիւն: Եւ ժողովեցան ամենայն ժողովուրդն ի վերայ Ոգիայ և ի վերայ իշխանաց քաղաքին, երիտասարդք և կանայք և մանկունք, և լացին նոքա ձայնիւ մեծաւ, և ասեն առաջի ամենայն ծերոց ժողովրդեանն. ¹³Մտտ արասցէ Աստուած ի մէջ մեր և ի մէջ ձեր, զի արարէք առ մեզ իրս անիրաւութեան, առ ի չխօսելոյ ձեր ի խաղաղութիւն ընդ որդիսն Ասուր: ¹⁴Եւ արդ ոչ զք է որ օգնէ մեզ, այլ մատնեաց զմեզ Աստուած ի ձեռս նոցա, զի տապաստ անկցուք մեզ առաջի նոցա, և ի կորուստ մեծի ծարաւոյ: ¹⁵Արդ այժմ աղաչեցէք դուք զնոսա, և տոգք յաւար նոցա զքաղաքս ամենայն: ¹⁶Զի լաւ է մեզ լինել ի յափշտակութիւնս նոցա և ի ծառայութիւնս և կեցցեն անձիք մեր. քանզի ոչ կարեմք տեսանել զմահ տղայոց և զկանանց չաջօք մերովք, զի պակասեալ սպառեալ են ոգիք նոցա: ¹⁷Արդ վկայեմք ձեզ առաջի երկնից և երկրի, և Աստուծոյ Հարցն մերոց որ ինդրէ զվրէժ անձանց մերոց, և ըստ մեղաց Հարցն մերոց. զի մի՛ արասցէ ըստ բանիցս այսոցիկ յատուրս յայտոսիկ: ¹⁸Եւ եղև յալումն և ողբումն մեծ ի վերայ եկեղեցոյն ամենեցուն ի միասին, և գոչեցին նոքա առ Տէր Աստուած ձայնիւ մեծաւ: ¹⁹Եւ ասէ ցնոսա

6 Ոմանք. Քաղաքի միում... մի՛ վատահասցիս. զի խօսեցայ և ոչ անցէ բան մի: 7 Ոմանք. Որք կացին առաջի նորա, ունել և կապել զմ: 8 Ոմանք. Եւ քարձիգ արարին: 11 Ոմանք. Եւ Քարմի որդի Մեղքիէի: 12 Ոմանք. Եւ Հարցանէր ցնա... զբանս խորհրդոցն: 20 Ոմանք. Եւ արար նա կոչունս: 7.3 Ոմանք. ի Հովիտն որ է... որ էր ընդդէմ... պսիքն Յեզրայէլ: Եւ Հարին զառեւս բանակացն: 4 Ոմանք. Այժմ լեզունս նոքա: 5 Ոմանք. Եւ կային և պաշէին զայն: 6 Ոմանք. Եւ զաղբիւր ջրոցն քննեաց:

8 Յօրքնաւորքն պակասէր. Եւ ամենայն ժողովք և առաջնորդք: 9 Ոմանք. Հնդ նոսա պատերազմ մարտի, և ոչ անկցի մի այր ի զօրաց քոց: Եւ լքէ. Եւ ապրեցուցանես դու: Ոմանք. ԶՀատուցումն չարութեան իւրեանց: 10 Ոմանք. Եւ գնացին յորդուցն Ամոնայ, և ընդ նոսա Հմ: Ոմանք. Մերձ ի Քուշ, որ է ի վերայ ձորոյն Քուսիւրայ: Յօրքնաւորքն պակասէր. Կառօք և երկվարք իւրեանց: 13 Ոմանք. ի մէջ մերում և ի մէջ ձեր: 14 Ոմանք. Առաջի նորա, և ի կոր: Ոմանք. ի կորուստ մեծ ի ծարաւոյ: 17 Ոմանք. Յատուրս յայտոսիկ: 18 Ոմանք. Եւ ողբումն մեծ յեկեղեցոյն:

Ոգիա. Քաջալերեցարձեղ եղբարք, և Համբերեցէք աւուրս ևս Հինգ, յորում աւուր առաքէ Տէր զողորմութիւն իւր 'ի վերայ մեր. ²⁴զի ոչ թողու նա զմեզ 'ի սպառ. ²⁵և յորժամ անցանիցեն այս աւուրք, և ոչ եկեսցէ 'ի վերայ մեր օգնութիւն՝ արարից ձեզ ըստ բանիցս այսոցիկ: Եւ արձակեաց զժողովուրդս 'ի տունս իւրեանց. և յաշտարակս և 'ի պարիսպս քաղաքին զգուշանալ 'ի թշնամեացն: Եւ էին 'ի վարանս և 'ի մեծ տարակուսանս:

8 Եւ լուա յաւուր յայնմիկ Յուդիթ դուստր Մերարեայ. որդւոյ Որոգեայ. որդւոյ Յովսեփու. որդւոյ Ոգիելեայ. որդւոյ Եղիշեայ. որդւոյ Եղիսու. որդւոյ Նաթանայելի. որդւոյ Սամամիելեայ. որդւոյ Սարա Սադգէ. որդւոյ Իսրայելի: ²Եւ այր նորա Մանասէ՛ յազգէ նորոն, և 'ի Հայրենեաց նորա: Եւ մեռան այր նորա յաւուրս Հնձոց գարեաց. ³զի կայր նա 'ի վերայ Հնձոցաց իւրոց 'ի դաշտին. զի յընթանալ խորշակս և դաշ Հասանէ՛ 'ի վերայ գլխոյ նորա. յորմէ և մեռաւ իսկ 'ի Բեւթիդուս 'ի քաղաքի իւրում. և թաղեցաւ նա առ Հարս իւր յազարակին որ մերձ էր առ Դովթայիմն, և 'ի Բաղստիմ: ⁴Եւ նստէր Յուդիթ այրի՝ 'ի տան իւրում՝ անն երիւս և ամիսս չորս: ⁵Եւ արար նա տաղաւար 'ի տանիս տանն իւրոյ. և ած քուրձ 'ի վերայ միջոյ իւրում. և էր արկեալ գիւրեւ Հանդերձ այրութեան. ⁶և պաշէր նա՝ զամենայն աւուրս այրութեանն իւրոյ. բայց միայն զօր շաբաթուն և զամսամոից և զտարեկանացն, և զուրախութեան տանն Իսրայելի: ⁷Եւ էր նա գեղեցիկ յոյժ տեսանելով. և էթող նմա Մանասէ այր նորա ոսկի և արծաթ, ծառայս և աղբիւնայս, և անդս և ագարակս, և անասուն. և ինքն Յուդիթ դարմանէր զայն: ⁸Եւ ոչ ոք ինչ ասէր վասն նորա բան չարութեան. զի երկիւղած էր նա յոյժ 'ի Տեառնէ: ⁹Եւ իբրեւ լուա նա զբանն ժողովրդեանն զոր խօսեցան ապիրատութեամբ ընդ իշխանին. զի պակասեալ էին նոցա 'ի ծարաւոյ. և լուա Յուդիթ զբանն Ոգիայ զոր խօսեցաւ ընդ ժողովուրդան, և որպէս վկայեանց նոցա՝ մատնել զքաղաքն յետ Հինգ աւուրն 'ի ձեռն Ստրեստանեացն: Եւ առաքեաց զնաժիշան իւր՝ որ էր 'ի վերայ ամենայն ընչից իւրոց, և կոչեաց զՈգիայ, և զՔաբրին, և զՔարմին, և զԺեսր ամենայն քաղաքին իւրոյ. ¹⁰և եկին առ նա: Եւ ասէ ցնոսա. Լուարեց ինձ բնակիչք Բեւթիդուս, զի ոչ ուղիղ եմ բանք ձեր զոր խօսեցարուք առաջի ժողովրդեանդ յաւուրս յայնմիկ. և երդմամբ Հաստատեցէք զոր խօսեցարուքն առաջի Ստուռոյ 'ի միջի ձերում, և ասացէք մատնել զքաղաքս 'ի ձեռս թշնամեաց մերոց, և եթէ ոչ Տէր առաքէ զօգնականութիւն մեզ: ¹¹Եւ արդ դուք որ փորձէր զՍտուռն յաւուրս յայնմիկ. արդ Հաստատեալ կայ այդ 'ի մէջ որդւոց մարդկան: ¹²Եւ ահա այժմ զՏէր զամենակալ ոչ Հարցէք, և ոչ ինչ գիտացէք. ¹³զի խորովին սրտի մարդոյ ոչ գտանի, և բանից սրտից նոցա ոչ Հասանէք. զիմպր զՍտուռն որ արար զայս ամենայն քննել մարթիցէք, և զկամս նորա գիտիցէք, և կամ 'ի խորհուրդս նորա Հայիցէք. քան լիցի ձեզ եղբարք. մի՛ բարկացուցանիցէք զՏէր Ստուռն մեր: ¹⁴Եթէ ոչ կամիցի յաւուրս Հինգ օգնել մեզ. նա ունի զիշխանութիւնն. յորս կամի պաշտպան լինի մեզ յորում և իցէ, և կամ սատակել զմեզ առաջի թշնամեաց մերոց: ¹⁵Այլ դուք մի՛ գրաւէք 'ի ձեզ զխորհուրդս Տեառն Ստուռոյ ձերոյ. զի ոչ որպէս մարդոյ է Ստուռոյ սպանալիք, և ոչ որպէս որդւոյ մարդոյ զի տանջէ: ¹⁶Այլ այժմ կացեալ անկապցուք գտանել 'ի նմանէ զողորմութիւն, աղաչեսցուք և կարդասցուք առ նա յօգնականութիւն մեզ. և լուիցէ՛ ձայնի աղօթից մերոց՝ եթէ իցէ նմա Հաճոյ: ¹⁷Զի ոչ երբէք յարուցեալ է այդպիսի 'ի վերայ ազգիս մերոյ, և ոչ լեւալ է այդպիսի մինչև ցայսօր, ոչ յազգիս մերում, և ոչ 'ի տոհմի մերում, և ոչ 'ի ժողովրդեան մերում, և ոչ 'ի քաղաքս մեր: Ոչ պագանէն երկիր ձեռագործաց ¹⁸որպէս եղև յաւուրս առաջին. վասն որոյ մատնեցան իրոծանումն մե՛ծ առաջի թշնամեաց իւրեանց: ¹⁹Այլ մեզ զայլ Ստուռն ոչ գիտացաք բանց 'ի նմանէ յոր յուսամքն զի ոչ անտես աննէ զմեզ. ²⁰և ոչ զազգս մեր մատնել այսպէս՝ որպէս և ուխտեցէք դուք. և կամ աւար Հարկանել զսրբութիւնս մեր. և կամ թէ յինդրիցէ զլրեժ անարգանաց թշնամեաց սրբութեանս, և զմանձ զեղբարցս մերոց, և զգերութիւն երկրիս, և զաւերումն ժառանգութեանս մերոյ դարձուցանէ 'ի զլուխս մեր, յամենայն Հեթմանոսս՝ ուր և ծառայիցեմք նոցա. և եղիցուք յամօթ և 'ի նախատիսս առաջի այնոցիկ որոց ստացեալն իցէ զմեզ: Զի ոչ ուղղեսցի ծառայութիւնս մեր նոցա յուրախութիւն, այլ յանապատեմքն, որ փորձէն զմատուցութիւն, որ փորձէն զմեզ, որպէս և զՀարսն մեր: ²²Յիշեցէք՝ որչափ արար ընդ Աբրահամին, և որպէս արար ընդ Սահակայ, և կամ ընդ Յակոբայ 'ի Միջագետս Ստուռոց, 'ի Հովուել նորա խաշանցն Հաբանու եղբօր մօր իւրոյ: ²³Զի ոչ եթէ որպէս ցնոսայն փորձեաց առ 'ի ճանաչել զխորհուրդս սրտից նոցա, և զմեր մեղս ոչ խնդրեսցէ. այլ 'ի խրատել և ուսուցանել տանջէ Տէր զմերձակուրս իւր: ²⁴Եւ ասէ ցնա Ոգիայ. Զամենայն զոր ինչ ասացերդ՝ 'ի լրութեան սրտի և 'ի բարութ մտէ խօսեցար, և ոչ ոք է որ ընդդէմ դառնայ բանից քոց. զի ոչ միայն այսօր յայտնեցաւ իմաստութիւնդ քո, այլ յաւուրն առաջնոց գիտաց ամենայն ժողովուրդդ զՀանճարդ քո. վասն զի բարութ եմ ստեղծածք սրտի քոյ: Այլ ժողովուրդս ծարաւեաց յոյժ, և Հարկ եղև մեզ աննել որպէս և խօսեցաք ընդ դոսա. և ածել 'ի վերայ մեր զերդումն զորով ոչ կարեմք անցանել: ²⁹Արդ աղաչեա՛ դու ինդրուածովք զՍտուռն, զի կին արդար ես դու, և առաքեսցէ Տէր զանձրն և լցնի գուրբս, և ոչ ևս պակասեսցուք: ³⁰Եւ ասէ ցնոսա Յուդիթ. Լուարե՛ք դուք ինձ. և արարից ես իրս մի, որ պատմեսցի ազգաց մինչև յազգս, և որդւոց մինչև յորդիս: ³²Դուք կացցիք առ դրան քաղաքին զգիշերս զայս, և ելից ես նաժտաւս իմով. և յաւուրս յայս յոր ուխտեցէք մատնել զքաղաքս զայս 'ի ձեռս թշնամեաց մերոց, այցելու լիցի Տէր Ստուռն՝ 'ի ձեռն իմ: ³³Եւ դուք մի՛ քննէք զգործան իմ զոր գործելոց եմ. քանզի ոչ իսկ ասացիք ձեզ, մինչև կատարեսցի այն զոր եմս առնեմ: ³⁴Եւ ասէ Ոգիայ իշխանօքն Հանդերձ ցնա. Գնա՛ դու 'ի խաղաղութիւն. և Տէր Ստուռն Իսրայելի եղիցի ընդ քեզ ինդրել զլրեժ 'ի թշնամեաց մերոց: Եւ նոքա դարձան 'ի տաղաւարէ անտի Յուդիթայ յիւրաքանչիւր տեղիս պաշտպանութեանս պարսպացն:

9 Եւ անկալ Յուդիթ 'ի վերայ երեսաց իւրոց. և 'ի բաց առ զքուրձն որ զգեցեալ էր ինքեան, և ցանեաց միսիր 'ի վերայ գլխոյ իւրոյ: Եւ էին 'ի նմին ժամու խոնկը մատուցեալք երեկոյինք յերուաղէմ՝ 'ի տաճարին Տեառն: Եւ կարդաց նա ձայնիւ մեծաւ առ Տէր Ստուռն. և ասէ Յուդիթ. ¹Տէր Ստուռն Հօրն իմոյ Հմանին, որում ետնոր զսուրն 'ի ձեռն ինդրել զլրեժս յայլազգեաց, ²որք լուծին զարգանդ կուսին 'ի պղծութիւն, և մերկացուցին զանդամս 'ի նախատիսս, և խայտառակեցին զկուռութիւնն 'ի թշնամանս. որ ոչ եղևն Հաճոյ առաջի քո. վասն որոյ ետուր իսկ զիշխանս նոցա Հանդերձ անկողնովքս որով դատապարտեցանս յարին. և սատակեցեր զժառայանս

25 Ելլ. Եւ ոչ եկեսցեն 'ի վերայ մեր... և արձակեաց զժողովուրդն: Ուր Ուկան. 'ի վերայ մեր օգնութիւնք արա՛: 8.1 Ուկան յաւուր. Որդւոյ Եղիշայ, որդւոյ Եղիսու, որդւոյ Գեղեօնի, որդւոյ Ուկանի. որդւոյ Եղիսու: 2 Ելլ. Եւ այրն նորա: 3 Յօ. Եղիսու պակասէր. Զի կայր նա 'ի վերայ: 5 Ուկան. 'ի վերայ միջոյ իւրոյ: 9 Ելլ. Զբանս ժողովրդեանն: Ուկան. Զոր խօսեցաւ նա ընդ ժողովուրդան յետ Հինգ աւուր: Եղիսուին ընդ այլոց Զրքազրաց յայտն ձայնի բնի զիշխանաւ. եւ զԲաբրին և զԲաբրին: 11 Ուկան. Որ փորձեցէք զՍտուռն: 12 Ուկան. ԶՏէր զամենակալ Հարցէք, և ոչ: 13 Ուկան. 'ի սրտի մարդոյ ոչ գտանի... ոչ Հասանիցէ: 14 Բաղստիմ. Օգնել ձեզ... պաշտպան լինել մեզ: 16 Ելլ. Արդ այժմ կացեալ:

17 Ելլ. Եւ ոչ եղեալ է այդպիսի: Ուկան. Ոչ պագան երկիր ձեռն: 18 Ուկան. 'ի կործանումն մեծ: 20 Ուկան. Սատնել որպէս և ուխտէ: Բաղստիմ. Եւ եղիցուք մեզ յամօթ: 21 Ուկան. Յուցցուք մեզ եղբարց մերոց... գուհացուք զՍտուռոյ մերմէ: 22 Ուկան. Ընդ Աբրահամին: Եղիսուին պաշտէ Զրք. Որպէս արար ըն Սահակ: Ուր ընդօրինակուել 'ի լուս. նշանակել 'ի ներքին բնութիւն. և ասանել ընդ: 28 Ուկան. Զամենայն ինչ զոր ար: Ուկան. Եւ 'ի բարութ մտաց իսկ: Ելլ. Եւ խօսեցաք ընդ նոսա: 29 Եղիսուին. Եւ ոչ և պակասեսցուք: 30 Ուկան. Եւ որդւոց մինչև յորդւոց որդիս: 34 Ուկան. Եւ ասէ ցնա Ոգիայ իշ: 9.1 Ուկան. Զգեցեալ էր ինքեան: Բաղստիմ. Սատուցեալք երեկոյինք:

Հանդերձ տերամբը իրենանց, և զհարսն 'ի վերայ ամոռոց իրենանց. և ետուր զկանայս նոցա յաւար, և զդատերս նոցա 'ի գերութիւնս. և զամենայն զաւարն 'ի բաժինս որդւոց սիրելեաց քոց որ նախանձեցան զնախանձ քո. և զարշնակն Համարեցան զպղծութիւնս քեռն իրենանց, և կարդացին զքեզ յօգնականութիւնս: Եւ արդ Տէր Աստուած իմ, լուր ձայնի աղանդոյ քոյ, և նայեաց 'ի ինդրուածս այրուոյս: 'Գի դու արարեր զայն յառաջ ընդ նոսա, և յետ այնորիկ, և այժմ, և որ գաղտնի է զայն դու խորհեցար. և որ եղև որպէս և կամեցար, և յանդիման եղև քեզ որպէս և խորհեցար: 'Եւ ասացին. Ահաւասիկ մեք. զի ամենայն ճանապարհք քո պատրաստ են, և դատաստանք քո կանխագէտք են: 'Ձի ահաւասիկ Ասորեստանեայն ելից զօրօք իւրովը գերկիրս. և բարձրացան Հեծելովը երկվարացն, և Հպարտացեալ մեծամեծեաց 'ի բազուկ Հետնակացն բազմութեան, և յուսացան 'ի նիզակն և 'ի սպառազնութիւնս, և 'ի կորովս աղեղնատուրացն և պարսատուրացն. և ոչ գիտացին թէ դու Տէր ես որ խորտակես զպատերազմունս, և Տէր է անուն քո: Փրկեալ զմեզ 'ի նեղութեանս: 'Եւ ցրուեալ զգորովիւնս նոցա Տէր ամենակալ. և խորտակեալ ընկեալ զգորովիւնս նոցա բարկութեամբ քով. զի կամեցան պղծել զսրբութիւնս քո և զյարկս անուան բնակութեան փառաց քոց, և կործանել երկաթով զեղծերս սեղանոյ սրբոյ քոյ: 'Նայեաց և տես զամբարտաւանութիւնս նոցա, և առաքեալ զբարկութիւնս քո 'ի վերայ գլխոց նոցա. և տուր ձեռն աղանդոյ քոյ, և այրուոյս զօրովիւն՝ զոր խորհեցայս առնել: 'Եւ Հար կործանեալ զծառայն խաբանօք շրթանց իմոց, և զիշխանն ծառայիւն իւրովը. և խորտակեալ զաստկութիւնս նոցա 'ի ձեռն կնոջս: 'Ձի ոչ եթէ 'ի բազմութեան է քո զօրովիւնս. և ոչ կարող քո յայն է որ Հզօրքն են. այլ խոնարհաց ես Տէր Աստուած, և կարօտեցոց ես օգնական, տկարաց ես ընդունելութիւն, կարօտեցոց ես ինդրակ, անյուսից ես փրկիչ: 'Այդ Աստուած Հօրն իմոյ, և Աստուած ժառանգութեանն Իսրայելի. Տէր երկնից և երկրի, արարիչ ջուրց թագաւոր ամենայն ստացուածոց քոց դու ես: 'Եւ արդ թից աղանդոյ քոյ. տուր ինձ բանս զի խօսեցայք զնոսա 'ի կործանումն նոցին որ եկեալ են 'ի վերայ կտակարանաց քոց, և 'ի վերայ տան քոյ՝ և բարձունս Սիոնի, և 'ի վերայ բնակութեան որդւոց քոց, զի խորհեցան զխորհուրդս խիստս: 'Եւ ծանոթ զբարձր բազուկ քո ժառանգութեան քոյ, եթէ դու ես Աստուած՝ որ տիրես ամենայն զօրովեանց և իշխանութեանց. զի ոչ ոք է որ պաշտպան լինի ազգիս Իսրայելի բաց 'ի քէն Տէր:

10 Եւ իբրև դադարեաց Յուդիթ յաղօթից իւրոց, և կատարեաց զբանս զայս. և յոտն եկաց յերեսացն խոնարհելոց. 'Եւ կոչեաց զնաժիշտն իւր, և էջ 'ի տուն իւր նա ուր կատարէր զաւուրս շաբաթոց, և զաւուրս տօնիցն: 'Մերկացան յիւրմէ գլուխն զոր զգեցեալն էր, և 'ի բաց եան զՀանդերձս այրութեան իւրոյ, և լուաց զմարմինս իւր ջրով և օծան իւրով անուշիւ. և եհին զՀեր գլխոյ իւրոյ, և կապեաց զապարաշն 'ի ճակատ իւր. և զգեցան զՀանդերձս ուրախութեան իւրոյ, զոր զգենոյր առ կենդանութեամբ առն իւրոյ Մանասէի: 'Եւ ազաներ կոշիկս ոսկեզօծ. և արկաներ ապարանջանս 'ի ձեռն իւր, և արկաներ քայլա յակնաց պատուականաց ընդերուզեալս մարգարտով 'ի պարանոց իւր, և մատանիս 'ի մատունս իւր, և զգորշապաւանագ 'ի գլուխ իւր. և յօրինէր կազմէր ամենայն զարդու իւրով, և պայծառանայր առաւել յոյժ առ 'ի խաբել և պատրել զամենեւին 'ի գեղ երեսաց իւրոց որ տեսնաիցենն զնա: 'Եւ ետ ցաղախինն իւր զմախաղն. և ելից զնա փոխնդով և պաղատակօք և Հացիւք սրբովը. և զՀաղաղակն գինոյ, և զարուակն իւրոյ. և սրբէր կազմէր զամենայն ըստ օրինին իրենանց, և տայր ցաղախինն իւր: 'Եւ ելին նոքա ընդ դուռն քաղաքին Բետիղոյայ. և տեսին անդ զՍիւրս զի կայր առ դրանն և զայլ քահանայս

քաղաքին ընդ նմա, և զՔարբին, և զՔարմին: 'Եւ իբրև տեսին նոքա զՅուդիթ՝ զի էր փոխեալ նորա զգեղ երեսաց իւրոց և զգեստ Հանդերձին իւրոյ, զարմացան նոքա ընդ գեղ նորա յոյժ: 'Եւ ասեն ցնա. Աստուած Աստուած Հարցն մերոց տալէ քեզ Հարձն, և կատարեցէ զկամս սրտի քոյ 'ի ցնծութիւն և յուրախութիւն որդւոցն Իսրայելի, և 'ի բարութիւնս Երուսաղեմի: Եւ երկիր պագին Աստուծոյ: 'Եւ ասէ ցնոսա Յուդիթ. Հրամայեցէք ինձ բանալ զդրոնս քաղաքիս, զի ելից ես՝ կատարել զբանս զոր խօսեցայք ընդ իս: Եւ Հրամայեցին դռնապանացն բանալ որպէս և խօսեցանն և արարին այնպէս: 'Եւ ել Յուդիթ ինքն և աղախինն իւր ընդ նմա: Եւ միտ դնէին նմա արք քաղաքին յերթալն նորա, մինչև եղև նա ընդ լերամբն, մինչև անց նա ընդ ծործոր Հովտին. և ապա ոչ ևս տեսին զնա: 'Եւ երթային նոքա ընդ ծործոր Հովտին ուղիղ ընդ ճանապարհն: Եւ պատահեցին նոցա պահապանն Ասորեստանեայցն, 'Եւ կալան գնոսա. Հարցան և ասեն. Ո՞ր ես դու և ուստի գաս, կամ յո՞ երթաս: Եւ ասէ ցնոսա Յուդիթ. Դուստր եմ ես Երայեցոց, և փախուցեալ եմ ես յերեսաց նոցա, զի մատնելոց են նոքա 'ի կերակուր ձեզ: 'Եւ ես եկի կալ առաջի Հողովիւնեայ իշխանի զօրաց ձերոց՝ պատմել նմա զբանս ճշմարտութեան, և ցուցանել նմա զճանապարհն ընդ որ երթայցէ, և տիրեցէ ամենայն լեռնային կողմանցն. և ոչ միտմ ումէք լիցի փնաս 'ի զօրաց դորա: 'Եւ իբրև լուան արքն զբանս Յուդիթայ, և նայեցան նոքա յերեսս նորա, և էր առաջի նոցա գեղեցկութիւն յոյժ. և ասեն ցնա. 'Մարեցուցեր դու զանձս քո այսօր. արդ փութմ դու իջանել տեսանել զերեսս տեսան մերոյ, և մատուցես դու առ խորանս նորա մեք Հանդերձ, և տալոք զքեզ 'ի ձեռն նորա: 'Եւ յորժամ կացցես առաջի նորա, մի՛ երկնչիցիս 'ի սրտի քում, այլ պատմեցես դու նմա ըստ բանիցդ այդոցիկ. և բարի արասցէ քեզ: Եւ ընտրեցին յիւրենանց արս Հարիւր և յղեցին ընդ նմա: Եւ ածին զնոսա 'ի խորանն Հողովիւնեայ. և պատմեցին զգեղեցկութիւնս նորա, և զգալն յամենայն բանակին. Եւ զային 'ի տեսանել զնա մինչդեռ կայր արտաքոյ խորանին Հողովիւնեայ, մինչդեռ պատմէին Հողովիւնեայ: 'Եւ զարմանային յոյժ ընդ գեղեցկութիւնս նորա, և ընդ ամենայն որդւոցն Իսրայելի: 'Եւ ասեն այր ցընկեր իւր. Իսկ արդ ո՞ կարէ չար ինչ խորհել 'ի վերայ ազգիս այսորիկ որը ունին զայդպիսի գեղեցկութիւն կանայք նոցա: Արդ ոչ պարտին ապրել արք նոցա, զի եղիցին դատերք նոցա մեզ կնութեան. զի թէ ապրեն փնաս են նոքա ամենայն երկրի: Եւ ելին սպասաւորքն Հողովիւնեայ և ամենայն ծառայք նորա, և տարան զնա 'ի խորանն: 'Եւ Հողովիւնն նստեր 'ի գահոյնս իւր. և էր փակեալ զնա վարագուրօք շուրջանակի. զորս ընդերուզեալ ոսկով և մարգարտով և ակամբք պատուականօք: Եւ իբրև լուան նա զՅուդիթայ, էլ նա արտաքս 'ի սրահ խորանին ջահիւք և լապտերօք արծաթեօք, քանզի գիշեր էր: 'Եւ իբրև ետես զնա Հողովիւնն, զարմացան ընդ տեսիլ գեղոյ նորա: Եւ անկեալ 'ի խոնարհ երկիր պագանէր Յուդիթ Հողովիւնեայ. և կանգնեցին զնա ծառայք նորա:

11 Եւ ասէ ցնա Հողովիւնն. Համարձակեաց կին դու, և մի՛ երկնչիցի. զի ես ոչ չարչարեմ զմարդ որ կամի ծառայել Նաբոլեոդոնոսորայ արքայի որ տիրէ ամենայն երկրիս: 'Եւ արդ ժողովուրդ քո այդ որ բնակեալ է 'ի լեռնակողմանդ, եթէ ոչ էր ապստամբեալ դոցա յինէն, ոչ էր իմ առեալ զնիզակ իմ՝ 'ի վերայ դոցա. այլ դոքա ինքեանք արարին անձանց իրենանց զայս: 'Արդ ասա՛ դու ինձ, վասն որոյ ես դու փախուցեալ 'ի նոցանէն, և եկեալ ես առ մեզ քաջալերեաց զի 'ի փրկութիւն եկեալ ես, զի կենդանի ես 'ի գիշերիս յայսմիկ, և զամենայն աւուրս քո, և ոչ ոք է որ փնասէ քեզ. այլ բարի լիցի քեզ, որպէս և լինի ծառայից տեսան իմոյ Նաբոլեոդոնոսորայ: 'Եւ ասէ ցնա Յուդիթ. Ընկալ զբանս աղախնոյ քոյ, և խօսեցի աղախին քո առաջի քո. և ոչ ինչ ստովիւն պատմեմ տեսան իմում 'ի գիշերիս յայսմիկ: Եթէ զՀետ եկեսցես և լուիցես բանից

4 Ել. Եւ եղև որպէս և կամեցար: 11 Ոման. Զեղջիւրս սեղանոյ: 16 Ուկան. Եւ ոչ կարգը քո յայն է: Ոման. Որք Հզօրագոյնքն են... անյուսաց ես փրկիչ: 17 Յօրթնակէն՝ Արարիչ ջուրց, կարմրաբերդ իշխանակն: Ոման. Թագաւոր ամենայն ստեղծուածոց քոց: 18 Բալու-մ. Եւ բարձուն Սիոնի: Եւ օրինակ մ. Եւ 'ի բարձուն Սի: 19 Ոման. Զբարձր բազուկ ժառանգ: 10.4 Ոման. Եւ արկանէր քառս... և զգարշապարհանգս 'ի գլ... որ տեսնաիցեն զնա: 5 Ոման. Եւ ետ ցաղախինն զմախաղ իւր... և պաղատակօք... և զՀաղաղակն գինոյ... ըստ օրինի իւր... և տայր յաղախինն իւր:

7 Ոման. Հանդերձին նորա, և զար: 12 Ոման. Եւ կամ ուստի գաս: 13 Ոման. Ընդ որ գնացէ և տիրես: 14 Ոման. Եւ նայեցան ընդ երեսս նորա: 15 Ուկան. Դու 'ի խորանս նորա մեք Հան: 18 Ոման. Որ ունին զայսպիսի գէ: Յօրթնակէն. Եւ ելին պարսաւորք Հողովիւն: 19 Ոման. Ընդերուզեալ մարկով և մարգարտով և ակ: Ուկան. Եւ լապտերօք արծաթեղինօք: 11.3 Ոման. Որ փնասէ 'ի քեզ:

աղախնոյ քոյ, գործ կատարեալ գործէ ընդ քեզ Աստուած, և ոչ անկցի բան քո ընդունայնս. ³զի կենդանի է Նաբուքո- ղոնոսոր արքայ ամենայն երկրի, և կենդանի է զօրութիւն նորա որ առաքեաց զքեզ յողորմութիւն ամենայն մարդոյ. զի ոչ եթէ մարդիկս միայն ծառայեն նմա 'ի ձեռն քո, այլ և զազանք վայրի, և անասունք և թռչունք երկնից քե կեցցեն Նաբուքոդոնոսոր և ամենայն տուն նորա: ⁴Վասն զի լուսն քիմաստութիւն և զՀանճար անձին քոյ որ և պատմեալ իսկ է յամենայն երկրի, զի դու միայն ես բարե- րար յամենայն 'ի թագաւորութեան նորա, և Հզօր ես բան- իւր, և սքանչելի ես 'ի մէջ պատերազմոյ զօրացս: ⁵Արդ զբանսն զոր խօսեցաւ Աբիուր 'ի խորհրդեան սենեկի քում, լուսն և մեզ. և զի խնայեցին 'ի նա արք Բեաիողոյայ և նա պատմեաց զամենայն որպէս և խօսեցաւ ընդ քեզ: Եւ արդ այժմ տէր մի՝ անցանք զբանիւր նորա, այլ Հաս- տատեան գնոսա 'ի սրտի քում: քանզի ճշմարիտ են: ⁶Ձի ոչ որ կարէ չարչարել զազգս մեր, և ոչ սուր թշնամոյ քնասէ մեզ. բայց յորժամ մեղանչիցեն Աստուծոյ իւրեանց: ⁷Եւ արդ մի քնասիցիս տէր իմ, դու և զօրք քո. քանզի Հասեալ իսկ է ժամանակ մահու նոցա՝ վասն մեղացն զոր մեղան Աստուծոյն իւրեանց. քանզի արարին նոքա մեղա մեծ անօրէնութեան: ⁸Ձի պակասեցին նոցա ջուրք և կե- րակուր, ⁹խորհեցան նոքա և արկին զձեռս իւրեանց յա- նաստեան զոր ոչ էր Հրամայեալ ուտել Աստուծոյն իւրեանց. ¹⁰և զպտուղ ցորենոյ և զտասանորդս գինւոյ և իւղոյ որ էր սրբեալ քաւանայիցն որ պաշտօնայեցն են յերուսաղէմ, առաջի Աստուծոյն մերոյ. սկսան ուտել զայն՝ զոր ոչ էր օրէն ուտել նոցա՝ բայց միայն քաւանայիցն: Եւ առաքե- ցին յերուսաղէմ, զի որք անոն իցեն՝ արասցեն այնպէս. վասն որոյ լինէր նոցա թողութիւն յԱստուծոյ 'ի ձեռն քա- լանայիցն: Եւ արդ յորժամ արարին զայս մեղս, և մատնին 'ի աստաւում: ¹¹Արդ ես աղախին քո՝ յորժամ գիտացի զայս՝ փախեալ 'ի նոցանէ: Եւ առաքեաց զիս անոնք ընդ քեզ գործ մեծ՝ զորմէ զարմասցի ամենայն երկիրս որ մի- անգամ լուիցեն զայն: ¹²Ձի աղախին քո աստուածապաշտ է, և աղաչեմ զցայգ և զցերեկ զՏէր Աստուած երկնից: Եւ արդ մնացից ես առ քեզ տէր իմ. և ելցէ աղախին քո 'ի գիշերիս յայսմիկ 'ի ծործորն Հովտին, և կացից յաղօթս առ Տէր Աստուած իմ. և պատմէ ինձ յորժամ մեղանան նմա. ¹³և ես գամ և պատմեմ քեզ. և դու ելցես ամենայն զօ- րք քուք Հանդերձ, և ոչ իցէ 'ի նոցանէն որ ապրիցէ 'ի քէն. և տարայց զքեզ ընդ մէջ Հրեաստանի, մինչև տա- րայց զքեզ յերուսաղէմ, և արկես զաթոռ քո 'ի միջի նո- րա, և ժողովեսցես գնոսա որպէս զՀօտ որոց ոչ իցէ Հո- վիւ. և ոչ Հանցեցէ շուն մի յեզուալ իւրով ինդդէմ քո: Եւ ինձ պատմեսաւ այս լինել յԱստուծոյ, և եկի ցուցանել քեզ: ¹⁴Եւ Հանդի թուեցան բանք նորա առաջի Հողովեռնայ և առաջի ամենայն ծառայից նորա, և զարմանային ընդ ի- մաստութիւն նորա, և ասեն. ¹⁵Ոչ գտանի կին զեղեցիկ Համեմատ սմա, 'ի ծագաց երկրի մինչև 'ի ծագս իմաս- տութեամբ բանիւր և զեղեցիկութեամբ երեսաց իւրոց: ¹⁶Եւ ասէ ցնա Հողովեռնէս. Բարի՛ արար Աստուած զի առաքե- անց զքեզ առաջնորդել ժողովրդեանս. զի լիցի Հզօրացեալ տերութիւնս մեր և որք ապստամբեցին 'ի մէջ կորիցեն: Եւ արդ տեսանեմ զքեզ կայտառ տեսեամբ, և բարի զա- մենայն բանս քո. ¹⁷զի թէ արասցէ որպէս խօսեցար՝ Աստ- ուածս քո եղանի՛ նա և իմ՝ Աստուած. և դու 'ի տան Նաբու- քոդոնոսորայ նստցիս, և եղիցիս անուանի քան զամենայն երկիր: ¹⁸Եւ Հրամայեաց տանել զնա 'ի տուն դանձի: Եւ Հրա- մայեանց նմա ուռնիկս յիւրոց խորտկացն, և 'ի գինւոյ ան- տի զոր ինքն ըմպէր: ¹⁹Եւ ասէ Յուդիթ. Ոչ կերայց ես 'ի դոցանէն, զի մի՛ լինիցին ինձ 'ի գայթաղութիւն, այլ տացեն ինձ Հրաման ուտել ինձ անտի զոր բերին ինձ 'ի քաղաքէ անտի: ²⁰Եւ ասէ ցնա Հողովեռնէս. Եթէ պա- կասեցէ այն՝ ուստի՛ տացուք քեզ նման նոցա. զի ոչ որ է ընդ մեզ յազգէդ քում: ²¹Եւ ասէ ցնա Յուդիթ. Կեն- դանի է անձն քո տէր իմ, եթէ ոչ ծախե աղախին քո

զկերակուրն որ եկեալն է ընդ իս՝ մինչև արասցէ 'ի ձեռն իմ զոր խօսեցան: Եւ ամիսն գնա ծառայցն Հողովեռնայ 'ի խորան անոր. և ննջեանց նա անդ մինչև 'ի մէջ գի- շեր: Եւ յարեաւ Յուդիթ յառաւօտին պաւնոն. ²²և առաքե- անց առ Հողովեռնէս և ասէ. Հրամայեցէ տէր իմ թո- ղով զաղախին իւր ելանել կալ յաղօթս: ²³Եւ Հրամայեաց Հողովեռնէս պաւնոնայնացն՝ մի՛ արգելուք զնա: Եւ եղև նա 'ի բանակի անդ աւուրս երիս: ²⁴Եւ ելանէր նա 'ի գի- շերին 'ի ձորն Բեաիողոյայ. և մկրտէր 'ի բանակի անդ յաղբեպս ջուրցն ըստ օրինի Հրեցն: ²⁵Եւ իբրև մկրտել կայր յաղօթս առ Տէր Աստուած Իսրայէլի զի յաջողեցէ զճանապարհն նորա, 'ի փրկութիւն որդւոց ժողովրդեան իւրոց: ²⁶Եւ նա մտանէր սրբեալ. և լինէր 'ի խորանին՝ մինչև առնոյր տանէր զիւր կերակուրնս առ ինքն ընդ երեկս: ²⁷Եւ եղև յաւուրս չորրորդի, արար Հողովեռնէս կոչունս ծառայիցն իւրոց միայն. և կոչեանց 'ի կոչունսն և ոչ զմի որ յօտարաց անտի: Եւ ասէ ցնա գնա ցնա ցնա ցնա իւր, որ էր Հազարապետ Հաւատարիմ՝ 'ի վերայ ամենայն ընդից նորա. Երթ Հաւատեցո՛ղ դու ասէ զկինս Հեբայեցի որ է առ քեզ, ուտել և ըմպել ընդ մեզ: ²⁸Եւ զի՛նչ է այդ այսն կատականաց, թողու մեզ զայդպիսի կին, և ոչ քնաւ խօսել ընդ նմա. արդ եթէ ոչ առցուք զմարդդ և մերձեցուցուք առ մեզ գուցէ ծայր ինչ առնիցէ զմեզ: ²⁹Եւ ել Բագու յերեսաց Հողովեռնայ. և եմո՛ւտ առ նա և ասէ ցնա. Մի՛ դանդաղեսցի աղախիւդ գեղեցիկ զալ առ տէր իմ՝ և փառաւորել 'ի նմանէ. և ըմպել ընդ նմա զգինի ուրախութեանս մեզ Հանդերձ. և եղիցիս դու այսօր իբրև զդոստոր մի յորդւոց Ասորայ, որք կան 'ի սպասու Նաբուքոդոնոսորայ արքայի: ³⁰Եւ ասէ ցնա Յուդիթ. Եւ ո՛վ որ եմ ես որ ընդդէմ դանձի տեառն իմում: ³¹Ձի զա- մենայն որ ինչ Հանդի է առաջի աչաց քոց փութալով առ- նեմ: Եւ եղիցի ինձ 'ի ցնծութիւն մինչև յօր մահուան իմոյ: ³²Եւ յարեաւ զարդարեցաւ զարդու իւրով՝ ըստ զարդու կա- նանց: Եւ մատեաւ նաժիշտ իւր, և արկ նմա բազմական 'ի գետնի դէմ յանդիման Հողովեռնայ զակումբն մաշկեայ, զոր առ նա 'ի Բագուայ 'ի Հանապազորդ սպաս նմա. և բազմեցաւ Յուդիթ 'ի վերայ նորա: ³³Եւ իմարեցաւ Հողո- վեռնէս 'ի գովթ երեսաց նորա, և խռովեցաւ անձն նորա. և էր 'ի ցանկութեան մեծի լինել ընդ նմա. և խնդրէր Հո- ղովեռնէս խաբել զնա յօրէն յայնմանէ յորմէ ետես զնա: ³⁴Եւ ասէ ցնա Հողովեռնէս. Մոր դու և լէր առ մեզ ու- րախ: Եւ ասէ Յուդիթ. Այո՛ տէր, զի մեծացան յիս կենեալ իմ այսօր քան զամենայն աւուրս 'ի ծնողեն իմն: ³⁵Եւ առ կերաւ և արք առաջի նորա զոր պատարաստեաց նմա աղախինս իւր: ³⁶Եւ ուրախ եղև Հողովեռնէս 'ի վերայ նո- րա. և արք նա գինի սաստիկ յոյժ. որչափ ոչ էր արբեալ նորա այնչափ յաւուրս իւրում, յօրէ ծնողեն իւրմ:

13 Եւ իբրև երեկոյ եղև փութացոյց զճառայնս իւր զնալ արտաքս. և Բագու փակեաց զդուրս խորանին: Եւ գնա- ցին նոքա յիւրաքանչիւր անկողինս իւրեանց արտաքոյ քան զխորանին. քանզի էին ամենքեան խոնջք և վաստակք 'ի բազում գինեբուրաց անտի: ³⁷Եւ մնացին Յուդիթ և Հո- ղովեռնէս միայն 'ի խորանին: Եւ Հողովեռնէս մտեալ 'ի գաւոյս իւր 'ի քուն եղև, և էր թմբեալ յոյժ 'ի գինւոյ անտի: ³⁸Եւ ասէ Յուդիթ ցաղախինս իւր, զի կացցէ ար- տաքոյ խորանին և սպասեցէ նմա յորժամ ելանիցէ ար- տաքս որպէս և յայլ աւուրսն. զի ասաց նմա թէ երթամ կալ յաղօթս ըստ սովորութեանս. և ընդ Բագուայ խօսե- ցաւ ըստ բանիցս այսոցիկ: ³⁹Եւ գնացին ամենքեան 'ի սենեկէ անտի, և ոչ որ մնաց ամենեկն անդ: Եւ եկաց Յուդիթ առ գաւոյս նորա՝ և ասէ. Տէր Աստուած զօ- րութեանց՝ նայեանց 'ի ժամուս յայսմիկ 'ի գործս ձեռաց

բաղաբէ:

4 Յօրէնակն պակաւոր. Եւ ննջեաց նա անդ մինչև: Ոմանք. Յառաւօտուն պաւնոն: 7 Յօրէնակն պակաւոր. Եւ ելանէր նա 'ի գիշերին: Ոմանք. Եւ մկրտէր նա 'ի բանս: 10 Ննաւն Բագու 'ի գիշեր յայս գիշերէն յամենայն օրէնակո մեր աղաւաղեալ 'ի գիշերայնի պէտեւել եղանակաւ. Գիշերայն առ ոմանս մերոյ. որ 'ի մէջ ընդ պարշաճի ամենայն օրէնք միայն եւրա- Համեմայն բնադրին Բագու: 14 Ոմանք. Ձի զամենայն ինչ որ Հանդի է... մինչև յօր մահուն իմոյ: 15 Ոմանք. Ձոր առ նա 'ի Գաբաւուայ 'ի Հանս: 16 Ի Բագու-ն պակաւոր. Երեսաց նորա, և խռովեցաւ անձն նորա: 17 Ոմանք. Եւ լէր ընդ մեզ ուրախ: 13.5 Եւ թէ երթամ կալ յալ:

4 Ոմանք. Պատմէ տեսան իմում... բանից աղախնոյ քում: 5 Ոմանք. Այլ և զազանք վայրենի: 8 Ոմանք. Վաստ զմեզ: 12 Ոմանք. Եւ իւղոյ զոր էր սրբեալ քո: Եւ զի. Ձի որք անդ իցեն՝ արասցեն այսպէս: 13 Ոմանք. Եւ առաքեաց զիս Տէր առնել: 14 Ոմանք. Եւ պատմէ ինձ յորժամ մեղանս նմա: 17 Ոմանք. Զնոսա իբրև զՀօտ որոյ ոչ գուցէ Հովիւ: 18 Եւ զի. Եւ ասէին. Ոչ գտանի: 21 Ոմանք. Ձի թէ արասցես որպէս խօսեցար: 12.2 Ոմանք. Ձոր բերի 'ի

իմոց և 'ի բարձրութիւն Երուսաղէմի. 7 զի այժմ է ժամանակ այց առնել թեզ ժառանգութեան քում, և առնել զգործս զայս 'ի ձեռս իմ, 'ի սատակումն թշնամեաց մերոց որք յարուցեալս 'ի վերայ մեր: 8 Եւ մատենա առ քանոն գաւոյիցն, որ էր ընդ մնարան Հողովեռնեայ, և Եւանգելիս նորա յազդերէ նորա. 9 և կալաւ զԵրաց նորա և ասէ. Զօրացոյ զիս Աստուած Իսրայէլի յաւուրս յայսմիկ: 10 Եւ Եւանգ 'ի պարանոցի նորա երկիցս զօրովեամբ իւրով: Եւ Հատեալ եբարձ զգլուխ նորա. 11 և թաւալեցոյց ընկէ զմարմին նորա 'ի գաւոյից անտի: Եւ յետ ժամու միոջ՝ Եւ և ետ նաժշտին իւրում զգլուխն Հողովեռնեայ. 12 և ընկէ 'ի մախաղ կերակրոյն իւրոյ: Եւ ելին երկոքն 'ի միասին ըստ սովորութեանն իւրեանց, և անցին նոքա ըստ բանակն, և շրջեցան եկին ընդ ձորն. և ելին նոքա 'ի լեւոնն Բեթիղոյայ. 13 և եկին նոքա 'ի դրոնն քաղաքին: Եւ ասէ Յուդիթ 'ի Հեռաստանէ ցալաւապանս դրանցն. Բացէ բացէք արդ զդրոնսդ, զի ընդ մէջ է Տէր Աստուած մեր, արասցէ ևս զօրովին յԻսրայէլի, և 'ի բեկումն թշնամեաց մերոց. որպէս և արար այսօր: 14 Եւ եղև իբրև լուան արք քաղաքին նորա զձայն նորա, փութացան իջանել 'ի դրոնս քաղաքին իւրեանց. և կարդացին նոքա զբաւանայսն և զձօրս ժողովրդեանն: 15 Եւ ժողովեցան 'ի փողով մինչև ցեծամեծս, քանզի զարմացեալ էին նոքա յոյժ ընդ գնալն նորա: Եւ բացին զդրոնս քաղաքին, և անին զնոսա 'ի ներքս. 16 և լուցին զպատերս իւրեանց, և կացին շուրջ զնոքոյ: 17 Եւ ասէ Յուդիթ բարձրաձայն բարբառով. Որդիք Իսրայէլի օրհնեցէք զԱստուած, 18 որ ոչ մերժեաց զողորմութիւն իւր 'ի տանն Իսրայէլի. այլ Եւանգ վանեաց զթշնամիս մեր 'ի ձեռն իմ 'ի գիշերիս յայսմիկ: 19 Եւ Եւանգ զգլուխն 'ի մախաղէն և եցոյց նոցա. և ասէ ցնոսա. Ահաասիկ գլուխն Հողովեռնեայ զօրագլխի զօրացն Ասուրայ. և ահա վարագոյլոյն պատուականք ընդ որով անկեալ դնէր յարեցութեան իւրում՝ և սատակեաց զնա Տէր Աստուած 'ի ձեռն կնոջն: 20 Կենդանի է Տէր որ պաւնեաց զիս 'ի ճանապարհն յայնմիկ յորում գնացին. զի խաբեաց զնա տեսիլ երեսաց իմոց 'ի կորուստ նմին, և ոչ արար նա ընդ իս պղծութիւն 'ի նախատիւս անձին իմոյ: 21 Եւ գոհացան ամենայն ժողովուրդքն, և խոնարհեալ երկին պագին Աստուծոյ. և ասեն միաձայն ամենեքին. Օրհնեալ են դու Տէր Աստուած մեր, որ յամօթ արարեր այսօր զթշնամիս ժողովրդեան քոյ: 22 Եւ ասէ Ոգիւս ցՅուդիթ. Օրհնեալ են դու դուստր յԱստուծոյ բարձրելոյ, քան զամենայն կանայս որ 'ի վերայ երկրի. 23 և օրհնեալ Տէր Աստուած որ արար զերկինս և զերկիր. որ յաջողեցան քեզ 'ի վերայ գլխոյ իշխանիդ այդոսմիկ թշնամոյ մեր: 24 Եւ ոչ պակասեցէ անունդ քո 'ի մարդկանէ, առ 'ի իշխելոյ զքեզ առաջի Աստուծոյ մինչև յաւիտեան. և արասցէ զքեզ Տէր Աստուած իմ 'ի բարձրութիւն անձին քո. և այցելու լիցի քեզ 'ի բարիս. փոխանակ զի ոչ խնայեցեր դու յանձն քո վանս տառապանաց ազգի մերոյ. այլ խնդրեցեր զվրէժ կործանման Հարուածոցս մեր. գնացեալ քո ուղիղ զճանապարհն առաջի Տեառն մերոյ: 26 Եւ ասէ ամենայն ժողովուրդն. Եղիցի եղիցի:

14 Եւ ասէ Յուդիթ ցնոսա. Լուարո՞ւք դուք ինձ եղբարք զոր ասեմս ձեզ. և առէք զգլուխս զայս, և կախեցէք զսա առաջի մահարձանաց պարսպաց քաղաքիս: 25 Եւ եղիցի յորժամ մերկասցի առաւօտն և ծագեցէ արեգակն յերկիր, վառեցարո՞ւք ամենայն արք զօրաւորք պատերազմի, և կացուցանիցէք 'ի վերայ ձեր զօրավարս, և ելանիցէք արտաքոյ քաղաքիս, իբրև թէ իջանիցէք 'ի դաշտ անդր 'ի թև մի պարսկապանաց որդւոցն Ասուր. և անդր մի իջանիցէք. 3 այլ խոռով Հարկանիցէք նոցա. և նոքա առցեն զգէսս իւրեանց, և գնացցեն 'ի բոն բանակն իւրեանց, և յարուցանիցեն զզօրագլուխն Ասուր. և ժողովեալք դիմեցեն 'ի խորանն Հողովեռնեայ, և գնա ոչ գտանիցեն. 4 և անկանիցի 'ի վերայ նոցա ահ, և 'ի փախուստ դարձցին նոքա յերեսաց ձերոց: 5 Եւ դուք զկնի մտեալ, և ամենայն բնակիչք սահմանացս Իսրայէլ-

լի՝ տապանտ արկեալ վանի՞ջք զնոսա յամենայն ճանապարհն նոցա: Եւ արդ մինչև՝ արարեալ զայս, կոչեցէք առ իս զԱբիովր Ամոնացի, զի տեսցէ զայս որ ընդ ունն կար զտոնն Իսրայէլի. որ կապեացն զնա, և ետ ածել նայր 'ի մահ: Եւ կարդացին զԱբիովր 'ի տանն Ոգիւս: Եւ իբրև եկն ետեն նա զգլուխն Հողովեռնեայ 'ի ձեռն անն միոջ 'ի ժողովրդեանն, անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց և թաւալեցաւ: Եւ իբրև անդրէն զօրացաւ, անկեալ առ ոտս Յուդիթայ՝ երկիր եպագ նմա և ասէ. Օրհնեալ են դու յամենայն բնակութիւնս Յուդայ. և ընդ ազգս ամենայն ուր և լիցիք զանուն քո զարմասցին. և արդ պատմաւ դու ինձ, որպէս արարեր յաւուր յայսմիկ: Եւ պատմեաց նմա Յուդիթ առաջի ամենայն ժողովրդեանն իւրոյ, զոր էր նորա արարեալ յօրէ յայնմանէ յորում էլ նա մինչև ցայն ժամ: Եւ իբրև դադարեաց Յուդիթ 'ի խօսից իւրոց, աղաղակեաց ժողովուրդն մեծաձայն փառաստուծ զԱստուած 'ի քաղաքին իւրեանց: 6 Եւ իբրև ետեն Աբիովր ցայն ամենայն զոր արար Աստուած Իսրայէլի, Հաւատաց յԱստուած ամենայն սրտիւ իւրով. և թլփատեր 'ի մարմին անթլփատութեան իւրոյ, և յաւելաւ նա 'ի տունն Իսրայէլի մինչև ցայն օր: 7 Եւ յորժամ ծագեաց առաւօտն, կախեցին զգլուխն Հողովեռնեայ 'ի պարսպէ անտի. և վառեցաւ ամենայն այր զգէն իւր. և ելին նոքա առնել զայն ընդ անց կողմանն 'ի վերայ լերինս: Եւ որդիքն Ասուր իբրև տեսին զնոսա՝ ահա արարին նոքա առ առաջնորդս իւրեանց, և եկին նոքա առ զօրագլուխս և առ իշխանս և առ Հազարապետս նոցա. 8 և դիմեցին նոքա 'ի խորանն Հողովեռնեայ, և ասեն ցնեակապետ նորա. Սրդ մուտ յարձ գտերդ մեր. զի իշխեցին ծառայքն 'ի վերայ մեր 'ի պատերազմ. զի սատակեսցուք զնոսա 'ի սպառ: 9 Եւ եմուտ Բագու և բախեաց զդուրս սենեկին. քանզի կարծէր թէ 'ի քոն իցէ Հանդերձ Յուդիթաւ: 10 Իբրև ոչ դր ետ նմա պատասխանի, քաջալերեալ եմուտ 'ի ներքս 'ի սենեակն, և ետես զի անկեալ կայր 'ի վերայ գետնոյն մերկ, և գլուխն իւր բարձեալ էր 'ի նմանէ: Եւ գոչեաց Բագու ձայնիւ մեծաւ, և լալով և ողբամբ յոյժ, և պատառեաց նա զպատմութեան իւր. 11 և եմուտ նա 'ի սենեակն Յուդիթայ՝ և ոչ եգիտ գնա. և ել ընթացաւ նա առ զօրսն և ասէ. 12 Ապատմեցին ծառայքն, զի արար ամօթ նախատանաց կին մի Հեբրայեցի տան արքայի նաբուքոնոստոյայ, զի ահաասիկ Հողովեռն յերկիր կործանեալ և գլուխ իւր չէ առ նմա: 13 Եւ իբրև լուան զայս բանս իշխանք զօրացն Ասուրայ, պատառեցին ամենեքեան զպատմութեանս իւրեանց և երկեան յոյժ. 14 և գոչեցին նոքա 'ի մէջ բանակին:

15 Եւ իբրև լուան որք 'ի վրանսն էին, յիմարեցան վանս իրացն որ եղէն: 16 Եւ անկաւ 'ի վերայ նոցա ահ և զողորմն յոյժ. և ապա ոչ մնացին ամենեկն այր ընկերի իւրում: 17 Եւ Հեղեալք զբաղեալք առ Հասարակ 'ի փախուստ դարձան 'ի դաշտակողմանն և 'ի լեռնակողմանն՝ շուրջ գԲեթիղուա. և դարձեալ անտի փախստեայք լինէին: Եւ ապա ամենայն այր պատերազմոյ որդւոցն Իսրայէլի յարձակեցան 'ի վերայ նոցա: 18 Եւ առաքեաց Ոգիւս 'ի Բետմեսթեմ, և 'ի Քոբա, և 'ի Կովա, և յամենայն սահմանս Իսրայէլի աւետաւորս վանս իրացն որ եղէն. զի ամենեքին առ Հասարակ ժողովեցին և մոցեն զՀետ նոցա սատակել զնոսա: 19 Եւ իբրև լուան որդիքն Իսրայէլի, ամենեքեան առ Հասարակ յարձակէին անկանէին 'ի վերայ նոցա, և կոտորէին Հարկանէին զնոսա մինչև 'ի Քոբա. սոյնպէս և Երուսաղէմացիքն առնէին: Եւ ամենեքեան որք 'ի լեռնակողմանսն եկեալ էին՝ պատմեցին նոցա որ եղև 'ի բանակին. և որք 'ի Գաղաադն էին, և որք 'ի Գալիլեայ, Հասանէին Հարկանէին վանէին զնոսա, մինչև անցուցանէին զնոսա ընդ Դամասկոս և ընդ սահմանս նորա: 20 Եւ այլ բնակիչքն Բեթիղոյայ երանէին անկանէին 'ի վերայ բնակչացն բնադրացն Ասուրայ, աւար Հարկանէլ ժողովել զառ զպարու բանակացն, յորս յղփացան լցան մեծացան յոյժ բնակիչքն Բեթիղոյայ: 21 Եւ որդիքն Իսրայէլի դարձան 'ի կոտորածէ անտի. և սկսանէին ժողովել զկապուտ կողոպուտ զանկերոցն: Եւ

6 Ոմանի յաւելումն. Եւ եկաց Յուդիթ յաղօթն առ գաւոյս նորա: 11 Ոմանի. Եւ յետ ժամու միոյ... նաժշտին իւրոյ զգլ: 13 Եւ յորժամ Զօրովինս յԻսրայէլի: 15 Ոմանի. Մինչև 'ի մեծամեծս: Բագուսմի. նոքա յոյժ ընդ գալն նորա: 18 Ոմանի. Վանեաց զթշնամիս մեր: 23 Ոմանի. Կանայս 'ի վերայ երկրի: 25 Եւ յորժամ. Ձի ոչ պակասեցէ ա՞: Ոմանի. Ազգի մերում: այլ խնդրեցեր դու զվրէժ... Հարուածոցս մերոց, գնացեալքս ուղիղ: 14.2 Յօրհնակն. Իբրև թէ իջանիցէ 'ի:

5 Ոմանի. Եւ իբրև եկն և ետեն նա... 'ի ձեռն անն: 7 Ոման. Եւ վառեցաւ ամենայն այր 'ի գէն իւր: Ոմանի. Աղբ արարին նոքա յառաջնորդս իւր: 14 Եւ լալով և ողբամբ մեծաւ յոյժ: 15 Ոման. Նա առ զիւրսն և ասէ: 17 Ոմանի. Լուան զայն բանս: 15.5 Ոմանի. Եւ 'ի Քոբա, և 'ի Կովա, և յամենայն: 7 Ոման. Զառ և զպարու բանակացն... լցան և մեծացան:

գեղեցիկ և ազարակալ լեռնակողմանց և դաշտականացն եկեալ առնուին զմիացորդս յոյժ աւարացն: ⁹Եւ Յովակիմ քաւանայ մեծ՝ և ծերակոյտ որդւոցն Իսրայելի որք բնակեալ էին յերուսաղեմ, եկին տեսանել զբարոյթին զոր արար Տէր Աստուած Իսրայելի, և տեսանել զՅովակիմ՝ և խօսել ընդ նմա զխաղաղութիւն: ¹⁰Եւ իբրեւ մտեալ տեսին զնա՝ օրհնեցին զնա ամենեքեան միաբան և ասէն ցնա. Դու բարձրութիւն երուսաղեմի. դու ցնծութիւն Իսրայելի. դու պարծանք ազգիս մերոյ. ¹¹զի արարեր զայս ամենայն բարոյթեան ձեռք քովք Իսրայելի. և Հաճեցան ընդ նոսա Աստուած. և օրհնեալ եղիջիր դու յամենակալէն Աստուծոյ մինչև յաւիտեան: ¹²Եւ ասէ ամենայն ժողովուրդն. եղիցի: ¹³Եւ ժողովուրդն կրէին զաւար բանակին զաւուրս երեսուն: Եւ ետուն Յովակայ զխորանն Հողովեռնեայ, և զամենայն զարծաթ խորանին և զգաւոյնս. և զամենայն զսպասան զոսկոյ և զարծաթոյ նորա: Եւ նորա առեալ կուտէր զայն՝ ի սայլս իւր, և ի վերայ գրաստուց իւրոց և բերեր ի ներքս ի քաղաքն: ¹⁴Եւ եկին առ նա ամենայն կանայք որդւոցն Իսրայելի տեսանել զնա. և օրհնեցին զնա. և նուագէին նմա երգս պարուք: Եւ առեալ նորա ոստս արմաւենեաց և ձիթենեաց ծաղկօք Հանդերձ, և տայր նոցա: ¹⁵Եւ այլ ևս կանայք մեծամեծք տեղեացն գային գունդագունդ՝ զովքէլ զնա: Եւ ամենայն Իսրայել զկնի երթային նոցա վառեալք և կազմեալք՝ պսակս գունակս գունակս ի զլուխս իւրեանց. և օրհնութիւնք ամենեցուն ի բերանս իւրեանց փառաւորել զԱստուած:

16 Եւ սկսաւ Յովակիմ օրհնել զօրհնութիւնս զայս. և ամենայն Իսրայել նուագէին ընդ նմա: ¹⁷Եւ ասէ Յովակիմ. երգեցէ՛ք Տեառն թրմբկօք, և օրհնեցէ՛ք զնա ծածկալիք. և ուղղեցէ՛ք նմա երգս և օրհնութիւնս: Բարձր արարէք զնա և կարգացէ՛ք զանուն նորա: ¹⁸Ձի Աստուած խորտակէ զպատերազմունս Տէր. ¹⁹և զբանակս նորա ի մէջ ժողովուրդոց. փրկեաց զիս ի ձեռաց Հալաձայց իմոց: ²⁰Յին Աստուած լեռանցն Հուսայ. եկն ի բերաւորս զօրք իւրովք, որոց բազմութիւնն ծածկեաց զձորս. և բազմութիւն երկվարաց նորա ծածկեաց զբլուրս: ²¹Եւ ասաց Հրձիգ առնել զսահմանս իմ, և զերիտասարդս իմ ընդամիւր Հարկանել. և զտղայս իմ աւար Հարկանել. և զկուսանս իմ վարել ի գերութեանս: ²²Տէր Աստուած ամենակալ կործանեաց զնոսա ի ձեռն կնոջ: ²³Ձի ոչ անկաւ Հօրն նոցա յերիտասարդաց, և ոչ որդիք տիտանացոց սատակեցին զնա, և ոչ բարձունք Հակայք յարեան ի վերայ նորա. այլ Յովակիմ դուստր Մերարեայ, գեղեցկութիւն երեսաց յոյժ խաբեաց զնա: ²⁴Ձի մերկացաւ զՀանդերձս այրութեան իւրոյ՝ ի բարձրութիւն այնոցիկ որք կռիւեաց էին յԻսրայելի: ²⁵Եւ օժ գերեսա իւր յաւնջ իւրոց. և յօրինեաց զգլուխ իւր զարդու իւրով. և առ զշաշատուն ի խաբէութիւն նորա. ²⁶և ի գեղ ոտից կօշկաց նորա մոլորեցաւ սիրտ նորա. և գեղեցկութիւն նորա գերեաց զանձն նորա. և եանց դաշտին ընդ փողս նորա: ²⁷Դողացան Պարսիկք ի քաջասրտութենէ նորա. և Մարք ի քաջութենէ նորա խռովեցան: ²⁸Յայս ժամ աղաղակեցին տառապեալքն իմ, և գոչեցին Հիւանդքն իմ, և յաղթեցան. բարձրացուցին զձայնս իւրեանց և լքան: ²⁹Որդիք աղջկանց խոցուեցին զնոսա. և որպէս զորդիս տնանկաց պանդխտաց կոտորէին. և կորեան ի պատեռազմ Տեառն իմոյ: ³⁰Օրհնեցի զՏէր Աստուած իմ յօրհնութիւնս նոր: ³¹Տէր մեծ ևս դու և փառաւորեալ. քանչեքի ես զօրութեամբ անպակաս: ³²Քեզ ծառայեցեն ամենայն ստացուածքս քո. զի ասացեր և եղեն. առաքեցեր զՀողիդ քո՝ և ստացան և շինեցան, և ոչ ոք է որ ընդդէմ կայ ձայնի քոյ: ³³Բանդի լերինք ի Հիմանէ ջրովքն Հանդերձ սասանեցան, և վե՛լք առաջի երեսաց քոց իբրեւ զմով Հալեցան. և երկիւղածաց քոց քափշ լինիս դու նոցա: Եւ ամենայն սակաւիկ զո՛՛Հ ի Հոտ անուշութեան, և Հային ճարպն քեզ յողջակեղս է: ³⁴Այլ որ երկիւղածս է՝ նա

մեծ է յաւիտեան: ³⁵Վայ ազգացն այնոցիկ որք յարուցեալ են ի վերայ ազգիս մերոյ. և Տէր ամենակալն ինդրեացէ վրէժ ի նոցանէ յաւուրս դատաստանի: ³⁶Եւ տայ Հուր և զորդուն ի մարմնս նոցա, և լացցեն նոքա ի սգման մինչև յաւիտեան: ³⁷Եւ իբրեւ Հոգան նոքա յերուսաղեմ, երկիր պագին Աստուծոյ. և յորժամ սրբեցաւ ժողովուրդն, Հանին զողջակեղսն իւրեանց, և զկամայականս և զպատարագս իւրեանց: ³⁸Եւ եՀան նոսրեանց Յովակիմ զամենայն զկաւն և զկարասին Հողովեռնեայ, և ետ զայն ի նուէրս Տեառն Աստուծոյ: ³⁹Եւ ուրախ լինէր ժողովուրդն յերուսաղեմ դէմ յանդիման սրբոցն զամիսս երիս: Եւ Յովակիմ մնայր ընդ նոսա: ⁴⁰Եւ յետ աւուրցս այնոցիկ Հուեցին քանցին իւրաքանչիւր ի ժառանգութիւնս իւրեանց: Եւ Յովակիմ գնաց ի Բետիղուա, և դարմանէր զտուն իւր: ⁴¹Եւ եղև ի ժամանակէ անտի յայնմանէ փառաւորէր անուն նորա ընդ ամենայն երկիր: ⁴²Եւ բազումք ցանկացան նմա զամենայն աւուրս կենաց նորա, յորմէ Հնտէ մեռաւ Մանասէ այրն նորա և յաւելաւ ի ժողովուրդ իւր: ⁴³Եւ լինէր Յովակիմ մեծացեալ և պատուեալ օր քան զօր: Եւ ծերացաւ նա անդէս ի տան առնս իւրոյ ամս Հարիւր Հինգ. և ազատեաց նա զսաժիշտն իւր: Եւ մեռաւ նա ի Բետիղուա. և թաղեցին զնա ի շիրմի առն իւրոյ Մանասէի: ⁴⁴Եւ սոգ առին ի վերայ նորա ամենայն տունն Իսրայելի զաւուրս ելմն: Եւ բաժանեաց նա զինչս իւր մինչև՝ մեռեալ էր ինքն ամենեցուն որ ազգականք էին Մանասէի առն նորա, և ամենեցուն որք մերձաւորք էին իւր, սոյնպէս բաժանեաց: ⁴⁵Եւ ոչ ոք էր որ զարհուրեցուցանէր զորդին Իսրայելի յաւուրս Յովակայ, և յետ մեռանելոյ նորա զաւուրս բազումս:

Ապարեցեալ Յովակիմ:

ՆԱԽԱԴԴՈՒԹԻՒՆ ՏՈՎՔԻԹԱՅ

Տովբիթ ի գերեւոցն է Սաղմանասարայ, և բնակեաց ի Նիսիւտ. իսկ յետ այն իբրեւ Սենեքերիմ դարձաւ ամօթով յերուսաղեմ, զբազումս ի Հրէիցն սպանանէր ի Նիսիւտ, զորս և թաղէրն Տովբիթ: Վասն որոյ ինդրեաց զնա սպանանել Սենեքերիմ. յորոյ երեսաց փախուցեալ յետ սպանման Սենեքերիմայ յորդուց իւրոց դարձաւ Տովբիթ ի Նիսիւտ: Գոշակեաց զստեան երուսաղեմի, և զհրկիզութիւն տաճարին ի Նաբոլթոդոնոսորայ, և և զգործ գերտոյն, և զվերստին շինումն տաճարին. զբանիկ կռապաշտութեանն յերկրէ, և զլառնալն յԱստուած՝ Հեթանոսաց: Պատուէր ետ որդւոյ իւրոյ Տովբիթ ելանէ ի Նիսիւտէ. զի կործանելոց է ըստ բանին Յովանաւ. որ եղև առ Տովբիթ. զի գերեալ կործանեցաւ Նիսիւտ ի Նաբոլթոդոնոսորայ՝ որպէս սպանացան նաւում: Եւ կանխագոյն է իրքս Տովբիթայ քան զգերիլն երուսաղեմի:

ՏՈՎՔԻԹ

1 Գիրք բանից Տովբիթայ որդւոյ Տովբեղեայ. որդւոյ Անանիեայ. որդւոյ Անանեայ. որդւոյ Գաբայեղայ. ի զաւակէ Սաաիէղայ. յազգէ Նեփթաղիմայ: ²Որ գերեցան յաւուրս Եւսեմեսարոյ թագաւորին Ասորեստանեայց ի Թեգրուէ. որ է ընդ աջմէ կողմանցն Նեփթաղիմայ ի Գալիլեայ ի վերայ Ասէի: ³Եւ Տովբիթ զճանապարհս ճշմարտութեան գնացի, և յարդարութեան զամենայն աւուրս կենաց իմոց. և ողորմութիւնս բազումս արարի եւ եղբարց իմոց և ազգին իմում որ ընդ իմն էին յերկրին Ասորեստանեայց ի Նիսիւտ: ⁴Եւ յորժամ էի ես ի գաւառիս իմում յերկրին Իսրայելի, և մինչդեռ մանուկն էի, ամենայն ազգն Նեփթաղիմայ Հօրն իմոյ մերժեցան ի բաց եղեն ի տաճարէն երուսաղեմէ. զոր ընտրեալն էր յամենայն ազգացն Իսրայելի զո՛՛Հ յաւնեայն տո՛՛Հմ. և սրբեցաւ տաճարն բնակութեան Բարձրելոյն, և շինեցաւ յամենայն աւուրս յաւիտենից: ⁵Եւ ամենայն ազգքն որք ապատամբք էին ի զո՛՛Հն Բաւաղու երնջուն, և տունն Նեփթաղիմայ Հօրն իմոյ: ⁶Եւ ես միայն երթայի բազում անգամ յերուսաղեմ ի տօնս տարեկանաց, որպէս և գրեալ է ամենայն Իսրայելի Հրամանսն

8 Ուկան. Ղկապուտն և զկողոպուտ անկելոցն... և դաշտականաց. և եկեալ առ: 11 Ուկան. Օրհնեալ լիջիր դու յամն: 13 Ուկան. Եւ ի վերայ գրաստուց իւր և բերին ի ներքս: 16.8 Ուկան. Դուստր Մերարայի: Ուկան. Գեղեցկութեամբ երեսաց: 10 Ուկան. Յանոյ իւրոյ... զարդու իւրով. և առ նա զշաշատուն: 13 Ուկան. Յայնժամ աղաղակէ: 15 Ուկան. Յօրհնութիւն ի նոր: 17 Յօրհնակն. ՂՀողիդ քո. կարգաւորեալ նշանակէ: 18 Բազում. Ձի ամենայն սակաւիկ զո՛՛Հ:

21 Օրհնակ մի. Եւ լացցեն նոքա ի սգման: 29 Ուկան. Մերձաւորքն էին իւրոյ: Ուկան. Այնպէս բաժանեաց: Ի յայնմանս. Կատարեցաւ Յովակիմ գիրքս: 1.1 Ուկան. Ի զաւակէն Ասիելեայ: 4 Ելլի. Յերկրին Իսրայելի... ի բաց եղեն ի տաճարէն երուսաղեմի: Ուկան. Եւ ի բաց եղեն: 5 Ուկան. Եւ ամենայն